ben edebiyattan ibaretim

KAFKAOKUR

SAYI 54 · YIL 7 · ARALIK 2020 · 14 TL · KKTC: 16 TL

Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi

YAŞAMAK İÇİN NE HARİKA BİR YER
BİR ELMA ÇİÇEĞİNİN İÇİ!

L.M. MONTGOMERY

Mehmet Ali & Akşamsefası

konu:

KAFKAOKUR
Fikir, Sanat ve Edebiyat Dergisi
"... ben edebiyattan ibaretim."
Franz Kafka

Aylık Edebiyat Dergisi | Sayı 54 - 14 TL | KKTC: 16 TL

instagram.com/kafkaokur
instagram.com/konukitap
twitter.com/kafkaokurdergi
twitter.com/konukitap

İmtiyaz Sahibi
Konu Fikir Sanat Edebiyat Yapım ve Dağıtım
İç ve Dış Tic. Ltd. Şti.

Genel Yayın Yönetmeni
Gökhan Demir

Editör
Merve Özdolap

Sanat Yönetmeni
Yeliz Akın

Kapak ve Genel Koordinatör
Eren Caner Polat

Redaksiyon
Sezin Şimşek

Saha Koordinatörü
Süleyman Özkara

Konu Dükkân
Aslı Coşkun Demir
www.konudukkan.com

Web: www.kafkaokur.com
İletişim: editor@kafkaokur.com
Reklam: reklam@kafkaokur.com

Adres: Firuzağa Mah. Hayriye Cad. No: 18 Mayıs Apt. K: 3 D: 5
Beyoğlu / İstanbul

ISSN: 2148-6824
Yayın Türü: Yerel, Süreli Yayın
Baskı: İleri Basım Matbaacılık Tel: (212) 454 34 83
Matbaa Sertifika No: 41157
Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş. (216) 354 39 09

Yazarlar
Okan Çil • Gonca Özmen • Yağmur Arat • Deniz Barut • Atakan Çelik
Cihan Talay • Soner Sert • Cihat Duman • İpek Atcan • Tuğba Sarünal
Sinem Sal • Nazlı Demet Uyanık • Hazal Kebabcı • Ömer Okatalı
Sidal Yurt • Devrim Çakır • Erhan İdiz • Naile Dire • Can Öktemer
Burak Fidan • Şehnaz Erkan • Canan Sancak • Batıkan Köse

İllüstrasyon, Fotoğraf, Kolaj, Poster
Eren Caner Polat • Cansu Akın • Merve Yiğit • Hande Koçhan
H. Sercan Tunalı • Serra Ataman • Pelin Aysan • Serkan Yolcu
Nilay Adlım • Didem Dağbağlı • Gamze Enginer Dizdar • Miraç Yıldırım
Gülşah Minsin • Selen Çelik Şeyşane • Simay Yaman • Başak Arslan

©Her hakkı saklıdır.
Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonlar elektronik ortamlar da dâhil olmak üzere yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

14
Açıl Susam Açıl
Gonca Özmen
Çocukluğumda benim için gizemli olan şeylerin başında babamın kilitli tuttuğu oda...

16
Sakura Zamanı
Yağmur Arat
Kafamı metronun pencere-sine yaslamış, hayalimdeki ülkeyi izliyorum. Sesler...

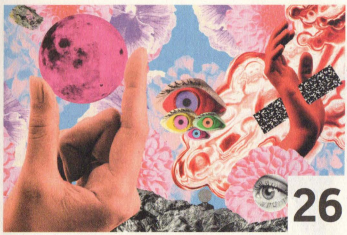

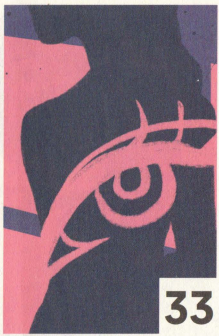

konu:KİTAP

Tüm kitabevlerinde ve online kitap satış sitelerinde

26 **Sonsuz Bir Yaşam**
Tuğba Sarıünal
Voltaire'in bu sözü, dünya genelinde yaşanan adaletsizliğe karşı yapılan bir vurgu...

Yaşam Bir Çocuğun Elinde
Sidal Yurt
33 Dünyamı beyaz kâğıtlara sığdırabildiğim zamanlardı...

34 **Korkma, Benim İşte...** Devrim Çakır
Değişim her devirde büyülü bir kelime; cebindeki taşlar zaman zaman başımızı yarsa, gürültü patırtı çıkarsa ya da en kötü...

38 **Nick Cave'le Dünyada Bir Gün** Can Öktemer
Bazı insanlar kasvetlerini, karabulutlarını heybelerinde taşırlar; onların gölgelerine bile dikkatli bakarsanız gök gürültülü...

44 **Maskeli Balo ve Şeffaf Eldivenler** Canan Sancak
Ellerim parçalandı. Özellikle sağ elim. Eşyalara dokunması, eşyaları tutması ya da onları kavraması gereken o olduğu için...

Cansu Akın

Okan Çil

BİR ÖZGÜRLEŞME YÖNTEMİ: HAYAL KURMAK

"Burada keşfedilecek çok fazla şeyin olması sizce de muhteşem değil mi? Yaşadığım için mutluluk duymamı sağlıyor, dünya çok ilginç bir yer. Her şeyi bilsek bu kadar ilginç olmazdı, öyle değil mi? O zaman hayal gücü için hiç manzara kalmamış olurdu, değil mi?"

Bir roman düşünün ki 1908'de, daha basılır basılmaz hızlıca yayılsın ve ciddi bir okur kitlesince benimsenerek büyük bir etkiye sebep olsun. İlk aylarda 19 bin kopyaya ulaşmasının ardından, yazarından hatta okurlarından bile uzun bir ömre sahip olacağını âdeta herkese ilan etsin. Bu ilanın altını da toplamda dokuz serilik bir romanla ve pek çok kısa öyküyle tekrar tekrar çizsin. Yetmesin, 1919 tarihli sessiz film başta olmak üzere, bugüne kadar farklı disiplinlerce onlarca kez uyarlansın; sinema filmi, TV filmi, dizi, çizgi film, bale, opera, tiyatro olarak kendini sürekli yeniden üretsin.

Toplamda otuzdan fazla dile çevrilen ve 50 milyonun üzerinde bir satışa ulaşan *Yeşilin Kızı Anne*, tüm dünyada büyük bir tutkuya yol açmakla birlikte, romanın geçtiği Prens Edward Adası'nın da turist kafileleriyle dolmasına sebep olur. Ada halkı öncelerde bu akını şaşkınlıkla karışık bir mutlulukla karşılasa da sonralarda işi hepten ticarete dönüştürür. Öyle ki romanda adı geçen, dizide görünen yiyecek ve içecekler bile üretilip satılmaya başlar. Her şey kurmaca dünyayla bire bir aynıdır. Üstelik vardiya usulü çalışan, kızıl örgüleri ve çilli suratıyla turistleri karşılayan, onlarla sohbet edip belirli bir ücret karşılığında fotoğraf çektiren Anneleri bile vardır.

Peki, L. M. Montgomery bütün bunları hayal edebilir miydi sizce?

HER ŞEYE RAĞMEN YAZMAK

30 Kasım 1874'te doğan Lucy Maud Montgomery'nin çocukluğu ne yazık ki pek iyi geçmez. Annesi Clara Woolner Macneill, Lucy daha yirmi bir aylıkken hepten güçsüzleşir ve tüberküloza yenik düşer. Babası Hugh John her ne kadar sevecen bir insan olsa da Lucy'yle pek ilgilenemez ve Lucy o günden sonra dedesiyle babasının arasında mekik dokuyan bir çocuk olur.

"Ben yirmi bir aylıkken annem Cavendish'teki eski evinde, devam eden bir hastalıktan sonra öldü. Onu tabutunun içinde gördüğümü açıkça hatırlıyorum – bu benim en eski anım. Babam tabutun yanında duruyordu. İşlemeli tülden, küçük, beyaz bir elbise giyimiştim ve babam ağlıyordu. Kadınlar odanın etrafında oturuyorlardı. Önümdeki kanepede birbirlerine fısıldayan, babama ve bana acıyarak bakan iki kişiyi hatırlıyorum. Arkalarındaki pencere açıktı ve gölgeleri güneş ışığında, zeminin üzerinde dans ederken yeşil sarmaşıklar onları takip ediyordu.

Annemin ölü yüzüne baktım. Aylarca süren acılarla yıpranmış ve boşa harcanmış olsa da tatlı bir yüzdü. Annem güzeldi; her şeye karşı acımasız olan ölüm, onun ince yüz hatlarını, oyuk yanağını fırçalayan uzun ipeksi kirpiklerini ve altın-kahverengi saçlarının pürüzsüzlüğünü esirgemişti."

Bütün büyük olayların küçük ve basit olaylarla bir ilgisi vardır.
L. M. Montgomery

Bu ikili hayata bir de okuldaki arkadaşlarıyla yaşadığı anlaşmazlıklar eklenince Lucy hepten yalnızlaşıverir ama sonra en büyük arkadaşıyla, hayal gücüyle tanışır. Lucy, tıpkı Anne gibi dur durak bilmeyen, kontrol edilemeyen bir hayalperesttir. Hatta salondaki kitaplığın arkasında, "peri odasında" yaşayan iki de arkadaş edinir, Katie Maurice ve Lucy Gray'dir bu perilerin isimleri. Lucy'nin bütün eğlencesi de dert ortağı da işte bu periler olup çıkar. Diğer bir değişle Lucy yalnızlaştıkça kalabalıklaşır. Tıpkı bir yazar gibi.

"Anne'deki Katie Maurice aslında benimdi. Oturma odamızda her zaman porselen dolabı olarak kullanılan büyük bir kitaplık duruyordu. Her kapıda, odayı loş bir şekilde yansıtan büyük, oval bir cam vardı. Çok küçükken bu cam kapılardaki yansımalarımın her biri hayal gücüm için 'gerçek bir insan' oldu. Sol taraftaki kapı Katie Maurice'ti, sağdakiyse Lucy Gray. Neden onlara isim verdiğimi söyleyemem. Aslında, onları kasıtlı olarak adlandırdım mı, hiç hatırlamıyorum. Katie Maurice ve Lucy Gray kitaplığın arkasındaki peri odasında yaşıyorlardı. Katie Maurice benim gibi küçük bir kızdı ve onu çok seviyordum. O kapının önünde durur ve Katie ile saatlerce gevezelik ederdim, böylelikle birbirimize güven verirdik.

Lucy Gray ise büyük bir duldu! Ondan Katie kadar hoşlanmazdım. Her zaman üzgündü ve her zaman benimle ilgili sorunları hakkında kasvetli hikâyeleri vardı; yine de onu titizlikle ziyaret ettim duyguları incinmesin diye çünkü Lucy, ondan hoşlanmayan Katie'yi kıskanıyordu. Bütün bunlar kulağa çok saçma geliyor ama benim için ne kadar gerçek olduğunu tarif edemem. Diğer taraftaki cam kapıda Katie'ye elimi sallamadan odadan hiç geçmedim."

Lucy günlük tutmaya bayılır, bir arkadaşı da günlüğüdür yani. 1887'de, çok hayal kurmaktandır herhâlde, günlüğüne şöyle bir not düşer: **"Gelecekteki şöhretle ilgili erken**

Cansu Akın

rüyalar görüyorum." Ancak yazma alışkanlığıyla hayallerini buluşturması için biraz daha zamana ihtiyacı olduğunun farkındadır.

1890'da, 16 yaşındayken ilk şiiri *On Cape LeForce*'u yayımlatma imkânı bulur ve o günden sonra hayatı değişir. Artık sadece hayal kurmaz; hayallerini, yalnızlığını, acılarını başkalarıyla paylaşma cesaretine de sahip olur.

Öğretmen olmayı kafaya koyduğu için 1893 yılında Prince of Wales Koleji'ne kayıt yaptırır, ardından Dalhousie Üniversitesinde edebiyat öğrenimi görüp çocukluğunu geçirdiği Prens Edward Adası'nın çeşitli okullarında öğretmenlik yapmaya başlar. Aslında bu işi pek sevmez. Öğretmenlik yapmaya devam etmesinin sebebi, kendine ve yazmaya daha çok vakit ayırabilmesidir. Bu süreçte sürekli öykü yazar. Yazdıklarını çeşitli dergilere gönderir, böylelikle edebiyat camiasında isminden az da olsa söz ettirmeye çalışır.

Babası Hugh John yıllar önce başka bir kadınla evlenmiştir. Lucy de üvey annesiyle pek anlaşamadığından büyükannesinin yanında kalmaktadır. Öykü yazmanın yanı sıra *Morning Chronicle* ve *The Daily Echo* gazetelerinde yedek düzeltmen olarak görev alır. Kendini edebiyata o denli kaptırmıştır ki çocukluğundan beri sırtında taşıdığı depresyonuna, yani hayata ancak bu yolla tahammül edebildiğini hisseder.

Sonra aklına yeni bir fikir gelir ve çocukluğunu geçirdiği, acısını derinden yaşadığı, onca hayale rağmen doğru düzgün rahata eremediği Prens Edward Adası'nda geçen bir roman yazmaya kalkışır. Anne Shirley adında, Ada'ya yanlışlıkla gelen öksüz bir kız çocuğunun hikâyesini konu edinen bu romana *Anne of Green Gables* (*Yeşilin Kızı Anne*) ismini verir.

"Eh, kitabım nihayet yazıldı. Sonraki şey bir yayıncı bulmaktı. Romanı 'W' harfini yazmayan, eski, ikinci el bir daktiloda yazdım ve onu, 'çoksatanlar' ile öne çıkan yeni bir yayıncıya gönderdim. Eski bir yayıncıdansa, yeni bir yayıncıda daha çok şansım olabileceğini düşündüm. Ancak yeni yayıncı romanı hemen geri gönderdi. Sonra onu 'eski, yerleşik yayıncılardan' birine sundum ama o da geri gönderdi.

Bu beni bitirdi. Anne'i kıyafet odasındaki eski bir şapka kutusuna koydum... El yazması, bir kış günü karşıma çıkana kadar şapka kutusunda durdu. Yaprakları çevirmeye, oradan buradan biraz okumaya başladım. O kadar da kötü görünmüyordu. Bir kez daha deneyeceğim diye düşündüm. Sonuç olarak birkaç ay sonra günlüğümde kitabımın kabul edildiğine dair bir yazı göründü. Biraz doğal sevinçten sonra şunu yazdım: 'Kitap başarılı olabilir ya da olmayabilir. Onu para için değil aşk için yazdım, ancak çoğu zaman bu tür kitaplar en başarılı olanlardır, tıpkı dünyadaki gerçek aşktan doğan her şeyin huzur içinde yaşaması gibi.'

Yeşilin Kızı Anne, Lucy'nin hayallerinin bile ötesine daha o yıl ulaşır. İlk romanıyla 19 bin kopyaya, bir sonraki yıl beşinci baskıya ulaşan Lucy, Anne'in şansını arkasına alarak yazmaya devam eder. Toplamda dokuz serilik bir romana ulaşan romanda Anne'i, 11 yaşından alıp yetmişli yaşlarına varıncaya dek çok yönlü şekilde işler: öksüzlüğü, ötekiliği, öğrenciliği, öğretmenliği, aşkları, hayalleri… Hepsini kendi acıları ve mutluluklarıyla buluşturarak okurlarına sunmaya başlar, Anne ile beraber büyür.

Lucy, Anne'le birlikte hem büyük bir şöhrete hem de ciddi bir telife kavuşmuştur ki büyükannesinin kaybıyla ciddi bir boşluğa düşer. Ailesiyle devam eden anlaşmazlığıysa onu flörtlerinden biriyle, Ewen Macdonald'la evliliğe iter.

Ne var ki Lucy'yle Ewen'ın evliliği de pek istendiği gibi devam etmez. Bir de buna daha büyük problemler eklenince işler hepten karışmaya başlar: I. Dünya

"Ekim aylarının olduğu bir dünyada yaşadığım için o kadar mutluyum ki. Eylülden kasım ayına geçseydik, ne kötü olurdu öyle değil mi? Şu akçaağaç dallarına bak. Senin de için ürpermiyor mu... Hatta birkaç kez? Odamı onlarla süsleyeceğim."

Savaşı, hemen ardından İspanyol gribi... Tam kurtulduklarını düşünürken bu kez II. Dünya Savaşı patlak verir. Hasılı; ölüm dünyanın yakasını bir türlü bırakmaz.

Lucy'nin depresyonuysa hepten artar, artık edebiyat bile kâr etmeyince ilaç kullanmaya başlar ancak öyle çok bromid ve barbitürat kullanır ki bir zaman sonra bağımlı olduğunu hisseder.

Anne'in yarattığı popülarite, Lucy'nin ismini Kanada'nın dışına, Amerika'ya; sinema filmleri ve tiyatrolarsa Avrupa'ya kadar duyurur. Lucy pek çok yerde konferanslar verir, çeşitli etkinliklere katılır ama edebiyatın "erkek dünyasında" kendine yer bulması kolay olmaz. Yazdıkları "çocuk kitabı" veya "kadın kitabı" denerek aşağılanır ve ne kendisi ne de kitapları nitelikli kabul edilir.

Lucy ise tüm bunlara köpürse de yazmayı sürdürür. Toplamda yirmi roman, beş yüzün üzerinde öykü ve şiir, otuz kadar da deneme yayımlar. 24 Nisan 1942'ye, ölümüne değin yazar ve Kanada'nın en çok kazanan yazarı olur. Toronto'daki yatağında cansız hâlde bulunduğunda, kalp krizi geçirerek vefat ettiği düşünülür ancak yaşadığı zor hayattan dolayı aşırı dozda uyuşturucu alarak "kazara" intihar ettiği de ihtimaller arasında sayılır.

HER KALBE GİREBİLMEK

Bugüne kadar romanın pek çok uyarlaması yapılmış olsa da belki de hiçbiri *Anne with an E* kadar büyük bir bütçeye ve profesyonel bir kadroya sahip değildir. Hâl böyle olunca ortaya çıkan sonuç da yaratılan duygu kadar derinlikli ve unutulmaz bir hâl alır.

Breaking Bad'in yaratıcısı olarak ismini tarihe yazdıran Moira Walley-Beckett, *Anne with an E* için kolları sıvadığı andan, ilk bölümün yayımlandığı 2017 yılına kadar gerek oyuncu kadrosu gerek kamera arkasıyla tutkulu bir çalışma içinde, yorucu günler geçirdiğini hemen her röportajında belirtir: ***"Anne'in sorunları güncel meseleler: feminizm, ön yargı, zorbalık ve aidiyet arzusu. Ayrıca duygusal yolculuğu da çalkantılı. Bu yankı uyandıran hikâyeyi derinlemesine incelemek, sınırları zorlamak ve ona yeni bir hayat vermek beni heyecanlandırıyor."***

Yürütücü yapımcı Miranda de Pencier ise diziye dair yaklaşımı şöyle özetler: ***"Belgesel seviyesinde bir gerçekçilik istedik. Başka zamandan kalma bir dönem parçası gibi hissettirmesin, o zaman diliminde, 1890'ların Prens Edward Adası'nın yaşadığını ve soluduğunu hissettirsin istedik."***

Anne with an E'nin ne denli başarılı bir atmosfer yaratımına sahip olduğunu düşündüğümüzde Pencier'in hassasiyetini daha iyi kavrayabiliriz sanıyorum. Bir de bu atmosfere başarılı oyuncular eklenince üçgen tamamlanır ve ortaya fazlasıyla keyifli, yaşsız, cinsiyetsiz herkese hitap eden bir dizi çıkar.

Anne karakterine hayat veren Amybeth McNulty de bu rol için çok çalıştığını ve yaklaşık 2.000 kişilik bir aday listesinde adım adım ilerleyerek zirveye tırmandığını, hayallerine böyle kavuştuğunu söyler. Dizinin, dahası Anne'in bunca sevilmesini şu şekilde açıklar:

"Bugün kızları çok güzel gösteren şovlar var. Yan komşunuzun kızı gibi olmayan, model olan kızları gösteren şovlar. Ancak bence kızlar ve erkekler kendileri gibi bir karakteri görmekten hoşlanıyorlar, yani mükemmel olmayanları. Böylesi çok gerçek ve çok dürüst geliyor."

Özellikle ikinci sezonun ortalarından itibaren kitaptan uzaklaştıklarını ifade eden Amybeth, konuşmasına şu şekilde devam eder: ***"Ele aldığı güncel konular 1900'lerde ortaya çıkan konulardı, biz de onları günümüzle daha ilişkilendirilebilir hâle getirmek için modernize ediyoruz. Anne, bu konuları özellikle öne çıkarmak için çok ilgi çekici bir karakter çünkü öksüz olduğu için sesi duyulmayacak genç bir kız aslında. İzleyicilerin onu bu konular hakkında çok tutkulu olarak izlemesini sağlamasının sebebi bence bu, yani Anne'in yaşadığı sıkıntılar. Şahsen bu sahneleri oynamayı seviyorum ve bu konulara diziyi birlikte izleyebilecek ailelerle başlamayı seviyorum. Bunun, harika bir fırsat olduğunu düşünüyorum."***

SEVGİ VE DAYANIŞMA

Önce Anne'in hikâyesini kabaca hatırlayalım.

Fazlasıyla geleneksel ve kendi yağında kavrulan bir yer olan Prens Edward Adası'nda Marilla ve Matthew Cuthbert adında yaşlı iki kardeş yaşamaktadır. Çeşitli ailevi sebeplerden dolayı hiç evlenmemişler ve bir başlarına kalmayı tercih etmişlerdir. Ancak yaşları yüzünden ev ve çiftlik işlerinin üstesinden gelmekte zorlanmaya başlarlar. İşçi kiralamak hem masraflı olacağından

Mehmet Ali & Akşamsefası

Cansu Akın

hem de güven problemi yaratacağından çözümü bir erkek çocuğu evlat edinmekte bulurlar. Böylelikle hem bir çocuğun hayatını kurtaracak hem de kendi yüklerini hafifleteceklerdir.

Konuyu bir aracıyla Bayan Spencer'a bildirirler ama aracı, yanlışlıkla erkek değil kız çocuğu istediklerini söyler. Bayan Spencer da yetimhaneden 10-11 yaşlarındaki bir kızı, Anne'i getirir ve her şey bu yanlış anlaşılma sonucunda domino taşı misali ilerler.

Çok çekingen biri olan Matthew, Anne'i gördüğünde çok şaşırır ama Bayan Spencer'ın getirdiği çocuğun o olduğunu anlayınca, onu mecburen alıp çiftliğe götürür. Anne'le ilgili ilk fikrimizi de bu kısa yolculukta ediniriz; Anne hayalperest, coşkulu ve fazlasıyla gevezedir.

Çiftliğe vardıklarında Marilla da çok şaşırır. Anne'i tanımak bile istemez ve bu yanlışlığı gidermek, Anne'i gönderip yerine bir erkek çocuk getirmek için harekete geçer. "***Bize ne faydası olur onun?***" diye sorar. Ancak Matthew onunla aynı fikirde değildir. O, Anne'in kalbini görmeyi başardığından şöyle der: "***Ama bizim ona faydamız olur.***"

İlk kırılmayı burada hisseden Marilla gardını hemen indirmez, temkinli ve kuralcıdır. Kuralların dışına çıkılırsa ve kontrolü kaybederse her şeyin tepetaklak olacağını düşünür.

Marilla'nın, kardeşi Matthew gibi hiç evlenmeme sebebini ve kardeşinin aksine oldukça katı ve aksi bir kadın olarak elinden kırbacını düşürmeme gerekçesini *Anne with an E*'deki flashback'lerden öğreniriz. Anneleri bir evladını kaybedince derin bir bunalıma girer ve günlük hayatına koca bir karanlık gibi çöken depresyon neticesinde bütün görevlerini ihmal etmeye başlar. Başka çocukları olduğunu unutması bir yana, kendi ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak hâle gelir. Bu durumdan çok etkilenen ve karakteri itibarıyla zaten nahif ve çekingen olan Matthew hepten içine kapanırken, kolları sıvama ve aileyi bir arada tutma işini Marilla sırtlanmak zorunda kalır. Kendi isteklerini, flört girişimlerini, hayallerini bir yana bırakan Marilla bu tercihiyle ailesini yaşatmayı seçerek aslında kendi ipini çeker.

Aile kurup çocuk sahibi olmanın, sülalenin ismini nesillerce devam ettirmenin oldukça kutsal sayıldığı Prens Edward Adası'nda, tabiri caizse ucube olarak kabul edilen Cuthbertlar için aile imkânsız bir hayal gibi görünse de Anne'in gelişiyle toz tutmuş umutları yeniden ışıldamaya başlar. Belki de Marilla'nın, Anne'in yanlarında kalmasına izin vermesinin en büyük sebebi de budur.

Marilla hem kontrolü elden bırakmamak hem de bastırdığı anneliğini bir şekilde de olsa yaşamak için Anne'in eğitimiyle bizzat ilgilenir. Böylelikle sadece

"O ağaçlar da tıpkı yetimlere benziyordu. Onlara bakınca içimden hep ağlamak gelirdi. Onlara durmadan, 'Ah sizi zavallı minik şeyler! Eğer çevrenizde başka ağaçların olduğu, köklerinizde yosun ve minik çan çiçeklerinin büyüdüğü, nehre yakın, dallarınızda kuşların şakıdığı büyük bir ormanda olsaydınız siz de büyürdünüz, öyle değil mi? Ama bulunduğunuz yeri değiştiremezsiniz. Nasıl hissettiğinizi çok iyi anlıyorum küçük ağaçlar,' derdim."

Anne'de ve Cuthbertlarda değil Prens Edward Adası'nda da bir değişim rüzgârı esmeye başlar.

HAYALLER VE GERÇEKLER

Artık bir Cuthbert olan Anne'in, ada halkıyla tanışması, yeni arkadaşlar edinmesi okula başlamasıyla birlikte gerçekleşir. Anne her ne kadar zeki ve kendi kendini yetiştirmiş bir kız olsa da, tıpkı Lucy gibi, o da akran zorbalığından nasibini alır ve kızıl saçları, çilli yüzü sebebiyle alay konusu olmaktan kurtulamaz.

Onunla en çok dalga geçenlerden biri de sınıfın yakışıklısı Gilbert'tır. Kitapla dizinin birbirinden en çok ayrıldığı mekânlardan biri olan okul ve okulda tanıdığımız karakterlerden biri olan Gilbert, farklı iki yapı sergilemektedir. Genç kızların hayranlık beslediği, Gilbert karakterine hayat veren oyuncu Lucas Jade Zumann dizide çizilen rolü gereği oldukça düzdür. Karikatürize hâle gelen olgunluğuyla "ideal erkeği" oynamaya gayret eder. Kitaptaysa son derece doğal, hatalar yapan, "havuç" diyerek Anne'le dalga geçen bir çocuk, bir ergen çıkar karşımıza. Böyle olunca da Anne'le Gilbert'ın ilişkisini, çatışmasını daha kabul edilebilir buluruz.

Gilbert'a ve sınıftaki diğer kızlara rağmen Anne'in ilk arkadaşı Diana'dır. Sadece Prens Edward Adası'ndaki değil, hayatındaki ilk arkadaşı Diana'dır. Belki de bu yüzden arkadaşlıklarını sonsuza dek sürdüreceklerine dair birbirlerine söz verirler ve Anne bu arkadaşlığı hayalleriyle sürekli besler.

"'Kadife halı,' diye iç çekti Anne. 'İpek perdeler! Ben böyle şeyleri hep hayal ederdim Diana ama biliyor musun, bunların yanında kendimi pek rahat hissetmiyorum. Bu oda bir sürü muhteşem şeyle dolu fakat hayal gücü için yeterince manzara yok. Fakir olunca insan böyle teselli buluyor... Hayal kurabileceğin daha çok şeyin oluyor."

İşin aslına baktığımızda Anne'in hayallerle bu kadar içi içe olmasının sebebi ortaya çıkar: Öksüz kalmış, neredeyse köle muamelesi görerek bir ailenin yanında çalışmış, akabinde yetimhanede acı dolu, aşağılanma dolu aylar geçirmiş bir çocuk için hayal kurmak bazen tek çıkış yolu olabilir.

Hayatı katlanabilir kılmak için hayallere sarılan Anne, kendini de zaman zaman "Prenses Cordelia" diye adlandırmakta ve elinin altındaki nesneleri kullanarak ruh hâline göre maceradan maceraya koşmaktadır zihninde. Anne bu hayata yenik, şanssız şekilde gelmiş olabilir ama Prenses Cordelia öyle midir? O, her şeyin en iyisine layıktır ve mutlu olmak onun en doğal hakkıdır.

Anne sadece kendine değil çeşitli insanlara, hayvanlara, nesnelere, mekânlara da farklı isimler vererek onları kendinin kılmaktadır. Bir şeylerin isimlerini değiştirmek Anne için çok önemlidir. Bu sayede onların gerçekliklerini yitirdiğine inanır ve onları eline alıp oynayabileceği, istediği şekli verebileceği bir oyuncağa dönüştürür. Diğer bir deyişle verdiği yeni isimler, gerçeklikten hayal dünyasına geçiş için gereken bir bilet gibidir.

"Ama bu sabah yağmur yağmadığı için çok mutluyum çünkü güneşli günlerde neşelenmek çok daha kolay oluyor. İçimde iyi bir şey yaşayacağımla ilgili güzel bir his var. Kendinizi tüm kederlerin içinden bir kahraman gibi çıkarken hayal etmek çok güzel ama bunları gerçekten yaşamak pek de hoş değil, öyle değil mi?"

Tam da bu nedenle Prens Edward Adası'na geldiğinde bulvara "Zevkin Beyaz Yolu", Barry'nin Gölü'ne "Parlak Sular Gölü", sardunyaya "Bonny" isimlerini verir. Sonraki sayfalardaysa Diana'yla çeşitli yerlere yeni isim bulma oyunu oynarlar. Anne, Prens Edward Adası'nı kendinin kılmak ve dahası Ada'yı daha korunaklı bir yer hâline getirmek için yeni isimler uydurmak zorunda hisseder kendini.

Büyüklerle, en başta da Marilla'yla anlaşamadığı temel noktalardan biri de budur zaten: hayaller. Büyükler, anne babalar, okul, kilise, davetler, akla gelebilecek bütün otoriteler de aksine hayale karşı savaş açmış durumdadır sanki. Prenses Cordelia'yı kolundan tutup gerçek dünyaya çekmek ve ona Anne olduğunu hatırlatmakla görevlidirler.

Anne buna ilk başta çok şaşırır. Hatta Marilla'yla aralarında şöyle bir diyalog geçer:

"'Siz hiç gerçekte olan şeyleri farklı bir şekilde hayal etmez misiniz?' diye kocaman gözlerle sordu Anne.

'Hayır.'

'Ah!' Anne derin bir iç çekti. 'Ah, Bayan... Marilla, o kadar çok şey kaçırıyorsun ki!"

KADIN MESELESİ

Peki, hayal etmek neden bu denli tehlikeli kabul edilir, otorite neden gerçekliğe sıkı sıkıya bağlıdır?

Anne için hayal kurmak, gerçekliği bozmak ve bu sayede özgürleşmek bir yaşam biçimine dönüşmüş durumdadır. Otoriteyse hayalin verdiği özgürlükten rahatsız olur. Gerçeklik onun kontrolü altındadır ancak hayal özgür ve kuralsızdır, otorite özgürlükten hazzetmez.

Ne var ki özgürlük bir gün herkese lazım olur. Otoriteyi temsil eden yetişkin kadınlara bile. Önceki başlıkta çocuklarla yetişkinler arasında kurulan çatışmanın bir benzeri kadınlarla erkek egemen dünya arasında da vardır.

Prens Edward Adası'nın geleneksel ve muhafazakâr bir yer olduğundan bahsetmiştik. Böyle bir atmosferde, dizide ilk gördüğümüz kadın örgütlenmesi, kendilerine "İlerici Anneler" ismini veren bir grup genç kadından oluşur. Anne'i evlat edindikten sonra Marilla da aralarına davet edilir. Marilla çok mutlu olur olmasına ancak daha sonra "İlerici Anneler"in sanıldığı kadar ilerici olmadıklarını anlarız. Her ne kadar feminist söylemlerde bulunsalar da idealize ettikleri şeyin özgür kadından çok elitist kadın olduğu ortaya çıkar; muhafazakârlıklarından kurtulamazlar. Akabinde Anne'in bir "yaramazlığından" ötürü Marilla'yı gruplarından çıkarmaları yetmezmiş gibi çocuklarının Anne ile görüşmelerine de engel olurlar.

Bunun bir benzeri de Barrylerin evinde, Bayan Barry'nin kızı Diana'ya biçtiği gelecekte öne çıkar. Bay ve Bayan Barry, Diana'nın Paris'teki görgü okuluna gitmesi ve iyi bir eş, iyi bir anne olmak için gereken her şeyi öğrenmesi gerektiğini düşünürler. Kızlarının rütbeli bir evlilik yapabilmesi için tek yolun bu olduğuna inanırlar. Bir kızın başka nasıl bir geleceği olabilir ki?

Anne ile tanışana kadar Diana da bunun bir doğa kanunu olduğunu, başka türlü bir yaşamın mümkün olmadığını düşünür. Anne ise onu hayallerle, sorularla ve özgürlükle

Mehmet Ali & Akşamsefası

"Elveda benim sevgili dostum. Yan yana yaşasak da bundan sonra birbirimiz için birer yabancı olacak olmamız ne büyük bir acı. Fakat yüreğim sonsuza dek sana sadık kalacak."

tanıştırır. Diana da bu fikrin coşkusuyla ailesinden gizlice üniversite sınavına girer ve sınavı kazanır ancak başarısı evde ciddi bir tartışmaya sebep olur. Diana gözyaşları içinde "***Neden kim olduğum ve ne istediğim önemli değil?***" diye sorunca, gözyaşlarına boğulan annesinin hemen yanı başında dikilen babası bağırarak şu cevabı verir:

"***Tek bir işin var. Hayatta tek bir görevin var ve onu yapacaksın. Görgü okuluna gideceksin. Sonra ne halt etmek istiyorsan bunu kocanla görüşebilirsin.***"

Kadın meselesini tartışan bir diğer örnek de Ada'ya yeni gelen öğretmen Bayan Stacy'dir. Bayan Stacy daha çağdaş bir yaklaşıma sahip, öğrencileri ezberciliğe değil denemeye ve soru sormaya yönelten bir öğretmendir ancak onun yöntemleri ada sakinlerince pek sevilmez. Sevilmek ne kelime, kovulması gerektiğine hükmederler.

Devam eden süreçte, Anne'in okul gazetesinde kadınların özgürlüğüyle ilgili yazdığı manifesto niteliğindeki yazı da Ada'da benzer bir infial yaratır. Ada meclisi (çiftlik sahipleri, rahip ve bir kadın üye) gerçekleştirdiği olağanüstü toplantıda gazeteye yasak getirir. Öğrencilerse bir yürüyüş düzenleyip meclisi basarlar, "***İfade özgürlüğü insani bir haktır!***" yazılı tahta parçalarıyla sahneye çıkarlar. Otoritelerini kaybeden çiftlik sahipleri ve sermayedarlar, bin yıllık gelenekleri uyarınca isyanı bastırmak için rahibi, yani dini devreye sokarlar. Rahip bir hışımla sahneye çıkıp çocukları aşağı indirmeyi denese de başaramaz. Örgütlü güç, simgesel de olsa bir zafer kazanır.

Yeşilin Kızı Anne ile Anne with an E'nin büyük farklarından biri de din faktörüdür zaten. Din ve din görevlileri sermayenin, düzenin sürmesine hizmet eden birer asker gibidirler. Yukarıdaki örneğe benzer bir diğer gösterge de Kızılderililere yönelik faşizan tavırda ortaya çıkar. Kızılderili çocukları zorunlu olarak kilise okullarında yatılı eğitime tabi tutan görevliler onları ailelerinden, kabilelerinden uzakta tutarak; dillerini, dinlerini, kültürlerini değiştirerek beyazlaştırmaya çalışırlar. Kendi dillerini konuşmalarına bile izin vermezler. "***Burada İngilizce konuşacaksın! Kafirlerin dilini değil!***" derler. Bir kültürü yok etmenin ön koşulunun dil olduğunu bilirler.

Anne'in Kızılderili arkadaşı da kaçırılanlar arasındadır. Anne ve Matthew, Kızılderili aileyle beraber kilise okuluna giderler ancak kızı geri alamazlar, üstelik tüfeklerle tehdit edilirler. O ana kadar biz yaşananların, insanların bireysel kötülüğünden kaynaklandığını düşünürken, rahip gelip noktayı koyar ve böylelikle faşizmin kurumsal, devlet destekli, bilinçli bir uygulama olduğunu anlarız. "***Hükümet türünüzün asimile edilmesine karar verdi. Bizimki gibi okullar bunu sağlayacak. Tanrı'nın yardımıyla Kızılderili'yi öldürüp çocuğu kurtaracağız... Kanun böyle.***"

Faşizmin ekonomik karşılığını, kağıt üzerinde kaldırılmış olsa dahi köleliğin sınıfsal düzlemde devam ettiğini ve sadece siyahilerin değil işçi sınıfının bu zulme topyekün maruz kaldığını da yine dizide Gilbert'ın bağımsız akan hikâyesinden öğreniriz.

Son kertede *Yeşilin Kızı Anne ile Anne with an E* çeşitli farklar barındırsa dahi öksüz bir kızın büyüme evrelerini, bu evrelerde yaşadığı türlü sıkıntıları çağdaşlaşma-muhafazakârlık çatışması üstünden işleyen unutulmaz bir çalışma sunar okura ve izleyiciye. Romanın okurlar tarafından hâlâ sahiplenliyor olması ve yapılan uyarlamaların hâlâ karşılık buluyor olması ise bizi şöyle bir sonuca çıkarır: Aradan geçen yüz küsur yıldan sonra bile bir genç kızın yaşadığı sorunlar, kadın özgürlüğü çerçevesinde ele alınınca, pek bir değişiklik göstermez; faşizm, asimilasyon ve sınıfsal baskı da aradan geçen yüz küsur yıldan sonra bile neredeyse aynıdır.

Varın gerisini siz düşünün.

Mehmet Ali & Akşamsefası

AÇIL SUSAM AÇIL

Çocukluğumda benim için gizemli olan şeylerin başında babamın kilitli tuttuğu oda gelirdi. Kapısını sık sık yoklar ama hep kilitli bulurdum o kapıyı. Kitap, dergi, gazete ve gazete kesikleri doluydu içerisi. Babamın odayı kilitli tutma gerekçesi: "Çok karışık, çok tozlu..." Bakardım kapıdan gazete, dergi, kitapla tepeleme dolu o karmakarışık odaya – kapısı hep kapalı, hep kilitli ya merakımı dürterdi.

Çocukluğumun kilitli kapısı... Çocukluğumun kilitli babası...

Kendinden başka hiç kimsenin giremediği o kapının ardında, gizli bir dünya vardı – bir düş yuvası. O kütüphaneyi delicesine merak ederdim. Arada ordan bir kitap getirip okurdu bana babam. Dünyalar benim olurdu o zaman. Babam bana masal okurken yan gözle, sözcük sözcük, satır satır takip ederdim sayfaları – okumayı böyle öğrendim erkenden – okula gitmeden. Okumayı sökünce de ne zaman bir kitap istesem hemen getirirdi kitabı o düş odasından babam ve bu durum, beni iyiden inandırırdı odanın gizemine. İyi bir sahaf gibi her kitabı saklamıştı sanki babam. Her kitabın tozunu sadece benim için alırdı sanki babam. Her sözcüğü sadece benim için silkeler gibi... Durmadan bir gizemli diyarı fısıldardı bana sanki babam. Babam bazen sesini de kilitlerdi!

Kimi zaman rüyalarımda bu odaya saklandığım, beni hiç bulamadıkları, günlerce orada, o sözcükten mağarada tüm kitapları karıştırıp okuduğum da olurdu. Rüyalarımdan tanıyordum o odayı. Rüyalarımdan tanıyordum babamı. Sonradan öğrendim ki o kitaplardan çoğunu yok pahasına satmış babam. Sıkıyönetim dönemlerinde kimilerini tavan aralarına saklamış, naylon poşetlerde, çuvallarda gömdükleri bile olmuş. Çoğu nemlenmiş, çürümüş, sayfaları buruşup kırışmış. Kitaplarına büyük bir özenle dokunan, onları incitmemeye çalışarak usulca açan, kaldığı yeri belirlemek için bile sayfalarını hiç kıvırmayan babam ne çok üzülmüştür kim bilir! Babamın kitaplardan örülü o giz odası, hâlâ bir kilitli kapının ardındaymış gibi gelir bana. Kitap tutkumu, okuma merakımı o kilitli kapıya borçluyum biraz da! Kitaplar da kilitli kapılar nasılsa!

Kilitli olan, aralanmayı ister. Kilitleyen, açılmayı bekler.

Neye açılır bir kapı coşkuyla? Kime aralanır tutkuyla? Hangi tonda gıcırdar? Hırsla kime çarpar kendini? Öfkesini hangi menteşeden çıkarır? Neye, kime kapanır apansız – bazı bir daha açılmamacasına? Kapıların ardında neler olur, neler biter, neler söylenir, neler susulur? Çocukluğu olmaz mı kapıların? Özledikleri? Ortalama ömürleri nedir ki? Yorulmazlar mı taşıdıkları sırların çokluğundan? Kederlerinden mi kurtlanırlar? Niyedir pas tutarlar?

"Açıldım, kapandım, açıldım, kapandım, gördüm / gelenler kadar gidenleri de, /.../ Gördüm hepsini, gördüm hepsini, sabrın sonunu!" Birhan Keskin

Kapılar tanıktır çok şeye. Sır ortağıdır insanın. Güvenilirdir – ağzı var dili yok olmayı başarır. İlk çağlardan, ilk yapıldıklarından bu yana hep dimdik durur. Kapılar hem içe açılır hem dışa – hem birleştirir hem ayırır. Ev içlerindeki odaları bile ayırır birbirinden.

Gitmekle kalmanın eşikleri... Başka dünyalara açılan sınır çizgileri... İç ve dış dünya arasındaki geçitler... Dış dünya ile ilişki kuran köprülerdir kapılar. Evleri korur dış dünyanın saldırılarından. Kilitleriyle kontrolü, geçişi sağlayan sınır karakollarıdır sanki onlar. Kamusal alanla özel alanı belirleyendir. Evlerin kapı kullarıdır. Öylece bakar. Öylece bekler emanetlerini. Durusları kral muhafızları gibi sert, soğuk ve kararlı.

Kapının kanadı deriz ama uçamaz kapılar.

Çift kanatlı kapılar bir yana çoğu tek başınadır – yalnızdır. Pencereleri kıskanır. Kapıyı duvara yakıştırırlar – kapıyı bir başınalığa, bir inada! Yine de açılan bir kapı bir başka dünyaya açılır: Kimi bir bilinmeze, bir düşe, bir inanca, bir umuda – kimi de bir kavgaya, korkuya, cezaya, bir öte karanlığa.

Bir tek bahçe kapıları şenliklidir gibi gelir bana. Dışa dönük olanlar bir tek onlar sanki. Bir de şiirin esin kapıları – böyle içten içe rüzgârlı, içten içe dumanlı. Bazı bir kapanma – kapaklanma, bazı bir açılma – şırıl şenlik bir rahatlama.

"eşiğine kurumuş beyaz zambakların / yığıldığı o Dar Kapı'yı yaz" Lâle Müldür

Eski evlerin oyma işlemeli ahşap kapıları unutuldu. Nice konağın pirinç tokmaklı dış kapıları, oyma, kabartma işlemeli yüklük kapıları ne yazık ki yok artık. Şehir devletlerinin eski, kale duvarları içine kurulmuş koca kapıları tarihin derinliklerinde çürüdü. Gılgamış'la Enkidu'nun sedir ormanlarının bekçisi Humbaba'yı öldürüp oradan kestikleri ağaçlarla Uruk kentine yaptıkları, yazının ölümsüzleştirdiği o kapı dursa da kitaplarda masalların kırk kapısının kırkı da kilitli şimdi. Komşuların, dostlukların, sohbetlerin kapıları kapalı. Şükran Kurdakul'un "Kapılar kilitli, insanlar uzak" dediği. Yaşamlarımız gibi kapılarımız da dar. Öylesine dar ki sıkıntının kapısı, çıkamıyoruz bir türlü içimizdeki karanlıktan.

"kapın ne dardı aşkın ilk fırtınasında /.../ kapının darlığı yaşamın anlamı kadardı" Baki Ayhan T.

Romalılar, evlerin dış kapıları çok dar olan sokağa doğru açıldığı için evden çıkacak olanlar, kimseye çarpmasın diye içeriden çalarak açarlarmış kapılarını. Biz sadece dışarıdan çalmayı biliriz oysa kapıları.

Gönül kapılarını ise tıklatamayız bile bazen! Utangaçlıktandır ya da kırıp dökmüşlükten ya da yitirmişlikten, yitmişlikten. Gönül kapılarını açmak da demir-çelik kapıları açmaktan daha zor. Kimselere güvenemiyor insan ya da bulamıyor bir türlü gönlünün yerini – kalbinin sesi kısılmış

da duymuyor sanki. Bazen de kapı olmanı bekler hayat senden: Açıl deyince açılan, kapan deyince kapanan.

Hepsinden daha kıyıcı olansa kapılara bakmak – birilerini beklemek, gelmeyeni – gelmeyecek olanı beklemek… Kalbi avuçlarında beklemek… Masallardaki sihirli kapıların önünde değil – hastane kapılarında, gümrük kapılarında, hapishane kapılarında, mahkeme kapılarında beklemek... Ömründen ömür de gitse beklemek… O kapı bir daha açılmayacak olsa da beklemek…

Mezarların da kapısı olsun istemek… Değilse nasıl dayanır insan kucağında çocuğunun bir çuvalda gönderilen kemikleriyle kalınca?!

"aynı yalnızlık duygusundan / aynı eve giren / iki kişiden / kapıda kalır biri" Ali Hikmet Eren

Yasak kapılar gibi yasak kitaplar da. Senden gizlenenleri, kapı ardına süpürülenleri olanca çıplaklığıyla ortaya seriveren. Gerçeği tokat gibi çarpan yüzüne. Bazı kapılarsa bazı kitaplar gibi seni rengârenk bir dünyaya salan. Şükrü Erbaş, "Sinema Kapıları" şiirinde, bir biletle "düşler" satın alarak, gökyüzünü kapıda bırakıp, girdiği sinemada, onu bunaltan gerçeklerden uzaklaşıp avunmasını anlatır. Seyrettiği filmlerin çoğunun "evlerin geçim, erkeklerin iş derdi"nin olmadığı, "tek sorunları" sevmek ve güzellik olan kadınların rahat olduğu, çocukların "dünyadan uzak, çalışmadan, dövülmeden" büyüdüğü dünyaları gösterdiğini söyler.

Miroslav Holub da "Kapı" şiirinde, bitkileri, hayvanları, güneşi ve temiz havasıyla büyük kent insanlarının doğa özlemini dile getirir. Dışarıda sis ya da karanlık olsa bile hiç değilse temiz bir havayı, bir esinti özlemini duyumsatarak çelik kapılarla kendilerini ev içlerine kapatan şehir insanlarının sözcüsü olur: "Git aç kapıyı. / Hiç olmazsa / Esinti olur / Bir parça."

Wolfgang Borchert ise *Kapıların Dışında* oyununda, kapıların dışında kalmanın yalnızlığını, umutsuzluğunu, İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşamın dışına itilen, yok sayılan, topluma uyumsuz kahramanı Beckmann'ın yaşadıklarından yola çıkarak yaşamı ve insanları sorgular.

"Kapı" şiirinde Ali Püsküllüoğlu, Bektaşi fıkralarından birini şiir diliyle anlatır: Karlı bir kış gecesi, Bektaşi derin uykudayken, ev kapısını söker, götürür hırsızlar. Sorar konu komşuya, gören, bilen çıkmaz. O da gidip caminin kapısını söker ve getirir, takar evine. Görenler "Tanrı, din…" diyecek olurlar. Bektaşi: "O, nasıl olsa hırsızları biliyor, alıp benim kapıyı onlardan, kendi evine takıversin," der.

"insan bedeninin kapısı nerede / girilsin diye, çıkılsın diye, kitlensin diye" Küçük İskender

Bedenimizin kapısı yüzümüzdür gibi gelir bana. Bedenleri, insanların iç dünyalarının kapıları olarak da düşünebiliriz ki Michel Tournier'ye göre söylersek "Anahtarlar ve Kilitler"dir. İçe kapanık, ketum, sırı dökülmüş insan yüzleri; buharlanmış aynaları, örtük metinleri andıran birer kilittir sanki. İç dünyalarına kolay giremezsiniz onların. Dışa dönük, güleç, konuşkan, şen insanların yüzleriyse jest ve mimikleriyle, sözleriyle iç dünyalarının kapılarını açan anahtarlardır.

Kapıdan kovsan bacadan girenler, kapı kapı dolaşıp oy dilenenler, sabaha karşı gümbür gümbür kapı çalanlar, açılmazsa kıranlar, kapı kulu olanlar, dış kapının dış mandalları, saraylardaki kapı ağaları, el kapılarına gitmek zorunda kalanlar, kapı gibi adamlar ve kadınlar – kapılardan kapı beğenirler!

Hepimiz başka başka kapıları açar, başka başka kapılardan geçer, başka başka kapıları kaparız. İki kapılı bir handa yürüdükçe gündüz gece.

Kapılar da anlatır kendi dillerince! Duymayı, dinlemeyi bilene!

Mehmet Ali & Akşamsefası

SAKURA ZAMANI

Kafamı metronun penceresine yaslamış, hayalimdeki ülkeyi izliyorum. Sesler, kokular, manzaralar öyle yeni ki hâlâ bir yanım bu ülkede olduğuma inanmıyor gibi. Bu kalabalıkta herkesten çok farklı gözüktüğümü fark ediyorum. Yetmezmiş gibi bir de, kocaman sırt çantamla dikkatleri daha çok üzerime topluyorum. Binlerce metro ağının geçtiği haritaya bakıp, nereye gideceğimi çözmeye çalışırken, bir kadın yavaşça yanıma yaklaşıp bozuk aksanı ile "Welcome!" diyor. "Koniçiva!" diyerek, karşılık verince gülümsüyor. Telefonumdaki adresi işaret ederek "Sana yardımcı olabilirim," diyor. Telefonumu kadına uzatırken onun yüz hatlarını inceliyorum. Çekik gözleri ile pürüzsüz, capcanlı teni onu olduğundan daha genç gösteriyor. Bana ineceğim durağı gösterdikten sonra "Nerelisin?" diye soruyor. "Türkiye," deyince, gözlerini bir anime karakteri gibi açıp şaşkınlıkla "Çok uzak!" diye cevap veriyor. Yaptığım on yedi saatlik uçuşu düşününce ona hak verir bir şekilde kafamı sallarken, "İneceğin durak burası, Japonya'nın tadını çıkar," diyerek selamlıyor beni.

İstasyondan dışarı adım atmamla birlikte yoğun bir kalabalık üstüme doğru geliyor. Dünyanın en kalabalık şehirlerinden birisindeyken, buna alışmam gerektiğini düşünerek kalacağım yere doğru ilerliyorum. Yorgunluk ve heyecanın birleşimiyle gülümseyerek renkli tabelaları olan yüksek binalara meraklı gözlerle bakıyorum. Etrafımda olan her şey ilgimi çekiyor. Gözleri ilk defa gören insanlar gibiyim, her şey çok ilginç geliyor. "Evet, işte buradayım," diyorum. Yanımdan geçen Japonların bakışlarıyla bunu yüksek sesli söylediğimi fark ediyorum. Muzip bir gülümseme ile yoluma devam ederken konaklayacağım yere varıyorum. Eve adımımı atar atmaz kendimi salonda buluyorum. Karşımda küçük bir televizyon, yerde minderler, sağımda da yer yatağını görüyorum. Hepsi bu kadar. Mutfakta iki tencere, üç tabak ve dört beş çatal kaşıktan başka bir ev eşyası yok. Her şey ihtiyacım olduğu kadar, fazlası yok. Bir sırt çantası ile dünyayı gezmeye karar verdiğim ve hayatımda sadeleştiğim bu dönemde böyle yalın hayatlar görmek beni mutlu ediyor.

Yeniden doğuşu temsil eden Sakura zamanı, kiraz ağaçlarının çiçek açmasıyla, şehri pembe bir tabloya dönüştürüyor.

Çantamı çıkarıp biraz dinlendikten sonra bu kalabalık ve dinamik şehri keşfetmeye çıkıyorum. Karanlık çökerken sokakları aydınlatan dev neon tabelaların, karaoke barların ve renkli, yüksek binaların bulunduğu sokaklardan geçiyorum. Yolda yürürken anime konseptli kafeler, restoranlar hatta anime kostümlü kadınlar görüyorum. Ne çılgınlık ama! Teknoloji ile iç içe geçmiş bir ülkenin göbeğindeyim. Sokağın sesine kulak verirken köşede küçük bir restoran görüyorum. Saatlerdir bu çılgın ülkeyi keşfetmekten acıktığımı unutmuşum, midemden gelen seslerle birlikte bu restorana giriyorum. Sipariş vermek için kasaya doğru ilerlerken, adam eliyle otomatı işaret ediyor. Otomattan sade bir ramen seçtikten sonra, bistroda oturup bu küçük restoranı inceliyorum. Tek başına yemek yiyen Japonları görünce, oturma yerlerinin genelde tek kişilik olduğunu fark ediyorum. Japonların tek başlarına vakit geçirmeyi sevdiğini daha önce birkaç makalede okumuştum. Bu, ilgimi çeken bir konu olmuştu. Hatta Japonya ile ilgili çıkan haberlerin çoğu Japonların çok yalnız olmasıyla alakalıydı. Belki bu, yalnızlık değil de tek başınalıktı. Tek başına da mutlu olmayı biliyorlardı Japonlar, bir şehri keşfetmek için ya da yemek yemek için başkasına ihtiyaç duymuyorlardı. Belki de gerçekten yalnızlardı, tek başına yemek yemekten tiksinecek kadar yalnızlardı ama bunu kendilerine bile itiraf edemiyorlardı. Kim bilebilir ki? Önüme konan tabakla birlikte bu derin düşünceler yerini lezzetli bir yemeğe bırakıyor.

Tokyo'nun renkli sokaklarında bir hafta geçirdikten sonra Japonya'nın kırsalına, ülkenin en yüksek dağı olan Fuji'ye doğru yola koyuluyorum. Yorucu şehir sonrası Japonya kırsalı âdeta ruhumu dinlendiriyor. Tek katlı binaların olduğu sokaklarda yürüdükten sonra bir kafeye yeşil çay içmeye oturuyorum. Başında üçgen şapkası ve geleneksel kıyafetleri ile yanıma yaklaşan bir kadın menüyü uzatıyor. Yeşil çay ve Japonların geleneksel tatlısı olan dango istiyorum. Yan masamda oturan bir kadın dikkatimi çekiyor. Çantasını masada bırakıp lavaboya gidiyor. Ülkenin suç oranı o kadar düşük ki hâliyle toplumda bir güven ortamı oluşturuyor bu durum. Dünyanın en güvenli ülkelerinden birinde olmak, benim de

Hiroshi Kagoyan

daha özgür seyahat etmemi sağlıyor. Bunun için Japonya'ya ve Japonlara içten bir şekilde teşekkür ettikten sonra şehrin dağlık bölgelerinde yürüyüşe çıkıyorum. Havanın bulutsuz olmasıyla birlikte Fuji Dağı bana efsane manzarasını gösteriyor. Dağın zirvesine bakarken, aslında seyahatlerimin zirvesinde olduğumu düşünüyorum. Bir çocukluk hayali, dünya turumun başlangıç rotası olarak konumlanıyor ve ruh buluyor. Hep Sakura zamanı gelmek istemiştim Japonya'ya. Yeniden doğuşu temsil eden Sakura zamanı, kiraz ağaçlarının çiçek açmasıyla, şehri pembe bir tabloya dönüştürüyor. Tam hayalimdeki gibi olmasa da aslında hayatımın Sakura zamanında gelmiş olduğumu düşünüyorum buraya. Dünya turuyla birlikte yeniden doğduğum, hayatı kaçırmadığım, istediğim an istediğim şeyleri yapabilecek cesareti bulabildiğim için bir kez daha iyi ki diyorum içimden. İyi ki buradayım, iyi ki hayallerimin kucağında bu taze duyguları yaşıyorum.

Japonya'dan ayrılmadan önce son durağım olan Kyoto'ya yaklaşık beş saatlik yolculuk ile varıyorum. Tokyo'nun aksine Japonya'nın en geleneksel kenti olan Kyoto; tapınakları, parkları, sokakları ile beni bambaşka bir ruhla karşılıyor. Şehre varır varmaz Japonya'nın en ünlü Şinto tapınağı olan Kyoto Fushimi İnari tapınağına gidiyorum. Önümde kırmızı, kocaman bir kapı beliriyor. Kapıdan içeri girdiğimde bu tapınağın dağ yamacına kurulduğunu görüyorum. İçeri doğru ilerlerken kırmızı T şeklinde art arda dizilmiş, "tori" diye adlandırılan yapılardan geçiyorum. Etrafımı inceleyerek yürürken bu yapıların üzerlerindeki Kanji alfabesiyle yazılmış yazılar dikkatimi çekiyor. Tapınaktaki bir görevliye sorduğumda bu yazıların buraya dilek dilemeye gelen ve dileği kabul olan insanların isimleri olduğunu öğreniyorum. Dağın tepesine doğru yürürken bu ikonik yerde fotoğraf çektiren turistlerin önünden geçmek zorunda kalıyorum. Tapınağın derinliklerinde yürürken aslında Japonların çoğunun bir dinî inancının olmadığını anımsıyorum. Ülkede din, daha çok gelenek olarak yaşanıyor ve kimse kimsenin dinî görüşünü merak etmiyor. Sanırım dünyanın en saygılı insanlarının yaşadığı ülkedeyim diye aklımdan geçirirken dağın ve tapınağın zirvesine varıyorum. Hafif bir yağmur başlıyor. Bir taşın üstüne oturup, Kyoto manzarasını izlerken yağmurun bedenimde yayıldığını hissediyorum. Bu kısacık zamanda bu büyülü ülkenin hayatıma, bana kattıklarını düşünüyorum. Kendimi bir masal ülkesinde gibi hissediyorum. Dürüst, saygılı, güzel insanların yaşadığı, sanki dünyanın üzerinde değil de başka bir gezegenin üzerindeki bir yerdeyim. Şiddetini artıran yağmurla daha da keyifleniyorum. Yağmurla birlikte bu büyülü ülkenin kollarına bırakıyorum kendimi. İyi ki geldim ve sen de bana iyi ki geldin Japonya…

Mehmet Ali & Akşamsefası

Deniz Barut

ANLAM

"Anlam; bir önermenin, bir tasarının, bir düşüncenin veya eserin anlatmak istediği şey."

En büyük çabamız ve yegâne savaşımız yaşadığımız hayata bir anlam bulmak. Yaşama nedenimizi sorgulamak. Olup bitenleri anlamak bir ihtiyaç, ayakta kalabilmek ve hayatı sürdürebilmek için. Yoksa, şu ölümlü dünyadan zaten bir gün gideceksek kimine göre kalıcı, kimine göre geçici, kimine göre de sürekli devam eden döngülerle, çeşitli sonsuzluklarla nedendir mücadelemiz? Anlam: bir kelimeden, bir sözden, bir davranış veya olgudan anlaşılan şey; bunların hatırlattığı düşünce veya nesne, mana, meal, fehva, deme, mazmun, medlul... Yaşama değer katanlar anlam yüklediğimiz kişiler, olaylar, var olan ve iyi gelen her şey. Beklemek de bir çözüm öylece, bilinmeyen bir sonu. Ölümlü insanın hiç ölmeyecekmiş gibi yaşaması şuursuzca ya da yarın ölecekmiş gibi tutunması hayata ne trajik. Sayısız gelecek planı ve satın alınanlar ne kadar fuzuli geliyor bu lakırtıların ardından. Satın aldıklarının satın aldığı bir varlığa dönüşüyorsun günün sonunda. Geleceğin için satın alıyorsun şimdini unutarak. Oysa gelecek de yok, şimdinin farkına varmadan. Daha çok sevmek, daha çok gülmek, ciğerden ağlamak, durmak, tırmalamak, konuşmak, dinlemek, susmak var. Senin için anlamlı olanların varlığı ve mutluluğu, senin anlam kattığın hayatlar var.

Bazı kelimeleri düşünüyorum hayata anlam katan: çocuk, anne, baba, kardeş, sevgili, dost, yoldaş... Tüm bunlara kendimizin kattığı anlamların dışında bir değeri var mı hayatın? Yaşamın tek başına kendi oluşuyla bir anlamının olmadığını biliyoruz. Bizimle, omuz omuza yürüdüklerimizle, duygularımızla, amaçlarımızla, sonunu hiç düşünmeden kurduğumuz hayallerle, özgürlüğümüzle güzel hayat.

Bir an, geçerken Üsküdar'dan solda, boğazda gün batımı, turuncu bir siluet İstanbul. Bankta oturan bir adam, bir kedi ve yanına konmuş bir martı aynı rızıktan yiyor: biraz simit, bir parça peynir. Trafik durunca elinde mendiliyle cama yapışan deniz gözlü bir çocuk, tanıdık bir yüz, sıcak bir gülümseme. Müzik listesinden sıradaki şarkı, Ayten Alpman söylüyor: "Ben Varım"... Bu anları kaçırmanın zamanı değil. Yerli yerinde sevme, yerli yerinde sarılma zamanıdır şimdi. Dört gözle bekleme, can kulağıyla dinleme zamanıdır yaşamı. Ciğerlerine dolan nefesin oksijenden öte yaşam olduğunu fark etme zamanıdır.

Sana dayatılan tüm ezberleri koy bir kenara şimdi. Sevginin koşulsuz olması gibi mesela. Bir anne bile sevgisinin karşılığında saygı ve minnet bekliyorsa çocuğundan sevgi koşulsuz olamaz. Sana tartışmadan öğrettikleri, uğrunda ölmen gerektiği söylenen şeyleri diz alt alta. Bunların anlamlarını belirleyen nedir? Kimdir? Hayat denen şeyin herkes için bambaşka ve sonsuz anlamlar içerdiğini o zaman göreceksin. Benim asla açıklayamayacağım ama bilimin net bir şekilde izah ettiği, dağarcığımızda hiçbir yeri olmayan bazı moleküllerle ilgili bir oluşum olduğunu göreceksin. Ne kadar aciz bir hâl bunca ayrıcalığına rağmen insana kalan. Mutlu olmak, hayata bir anlam yüklemek dışında bir seçeneğimiz yok gibi görünüyor. Anlam; bir önermenin, bir tasarının, bir düşüncenin veya eserin anlatmak istediği şey. Bize kalan var olma anlamımızı bulmak. Hâle yola koymak, yaşanır kılmak bu moleküler yapıyı.

Bir melodi yetiyorsa bir anı güzelleştirmeye, bir göz göze gelme anı heyecanlandırıyorsa seni kaçırma gözlerini sevdiklerinin gözlerinden. Bir damla gözyaşı rahatlatıyorsa seni ya da bir tebessüm su serpiyorsa gönlüne, bir koku huzur veriyor, başka bir koku uzaklaş diyorsa, bir cümle tamamlanıyorsa bir başkasının cümlesiyle, yaşamak için bir neden illaki bulunur.

Ben bir tek sevgiye bağladım kendimi, doğru ve yanlışla hiç alakadar değilim. Güzellikler ve çirkinlikler ana konum.

H. Sercan Tunalı

Atakan Çelik

BİZ OLAMADIK SENİNLE

Biz olamadık seninle...
Ben olmaktan bu kadar yorulmuşken düşlerimiz
Ve utangaç gülüşlerimiz sebepsiz...
Teninde yaz denizi tuzu
Aşkın kaldırma kuvvetine yenik bir kayık
Bir mülteci umuduyla çekildi kürekler
Rotasız yolculuklar sevda denizinde

Biz olamadık seninle...
Bir çıkmaz sokak merakı içimizde
Şimdiki zaman hapsinde peri masalları
Sarhoş sabahlar kadar cesur
Yasakların telaşında çekingen dudaklar
Heyecandan titrerken kirpiklerimiz
Bir sarılmayı çok gördük birbirimize

Biz olamadık seninle...
Güzel olanın imkânsızlığı ve imkânsızlığın bu kadar güzel olması
Kurtulmak isterken delicesine
Müebbet mahkûm, katiline âşık bir rehine
Adı konmadı hiç... Tutku, sevgi, şehvet ve dehşet...
Kirlenmekten korkmadık
Özensek de saf ve temiz sevgilere...

Biz olamadık seninle...
Bir sonbahar tesadüfü kışı kıskandıran
Vicdan muhasebesi hesapsız
Ve hayâsız sevişmeler dar vakitlerde...
Çok diye başlayıp yok yere biten
Her ayrılık ertesi şarkılar yazdıran
Arabesk fantezi türünde

Biz olsak ya seninle...
Rüyalarda buluşsak bedensiz
Otuz sene, kırk sene geçsin üstünden
Görünce bir tebessüm edelim bedelsiz
Kimse bilmesin, sormasın hâlimizi
Sensedim, desin gözlerimiz, sessiz
Biliyorum söylemesen de
Ne ben sensiz ne sen bensiz...

Mehmet Ali & Akşamsefası

Cihan Talay

BİZE BİR ARALIK YETER

"Soğuk aralık ayının üçüncü hafta sonu. Alışveriş için değil de ısınmak için girdiği alışveriş merkezinde beşinci turu. Oyuncakçının olduğu kata çıkmayı heyecanla bekleyen oğlu elinden çekiştiriyor..."

Yılın son ayı aralık. Öyle bir yıl ki başladığından beri karanlık. Bir süre sonra gözlerimizin alışmaya başladığı gecenin karanlığı gibi değil zifiri karanlık bir odada sıkıştırılmışız gibi. Umudumuz kapıyı bulmak ama korkumuz kapının kilitli olması. Hayalimiz ise aydınlığa çıkabilmemiz için kapının aralık bırakılmış olması. Bize bir aralık yeter...

Yeni bir yıla gireceğiz. Bu ayın sonunda ben de yeni bir yaşıma gireceğim. İçimdekileri dökeceğim birazdan izninizle. Bu, kendime hediyem olsun.

Bir Çocuğun Gizliden Yılbaşı Arifesi

Hedef ileriye gitmekse niye son saniyelerini geri geri sayıyoruz aralığın..

Bacası beş kat yukarıda olan bir binanın giriş katındaki dairesinde oturan çocuk Noel Baba hayali kurmuş mudur deprem olsa giriş katın çıkışını düşünecek annesinin yanında? Bırak Noel Baba'yı, dünya gözüyle geyik görmedi daha ailesinin geçim derdi yüzünden.

Çam ağaçlarını gördüğü zaman filmlerdeki gibi süsleneceğini sanan çocuk ağaçların yakıldığını izledi akşam haberlerinde.

Ayda bir alınan tavuğun derisini kim yiyecek kavgasında hindiyi düşünemedi ki bu çocuk.

Şöminenin üstüne hiç çorap da asamadı. Asamazdı zaten su geçiren ayakkabısının içinde daha fazla dayanamayıp delinen çorabını. Anca sobanın teline ya da doğal gaz peteğinin üstüne koyabilirdi.

Hediyesi, durumu daha iyi olan komşu çocuğunun bir an önce büyümesiydi. Oyuncaklarıyla artık oynamayacak, hepsini ona verecekti. Öyle demişti annesine annesi.

Bir Babanın Gizliden Yılbaşı Arifesi

Soğuk aralık ayının üçüncü hafta sonu. Alışveriş için değil de ısınmak için girdiği alışveriş merkezinde beşinci turu. Oyuncakçının olduğu kata çıkmayı heyecanla bekleyen oğlu elinden çekiştiriyor, baba ise ağır ağır yürüyor, düşüne düşüne, utana sıkıla... Her seferinde o dükkândan eli boş dönmüş. Bir eli cebinde, sadece çocuğuna alabileceği oyuncaklı çocuk menüsünün parasını sıkı sıkı tutmuş, çocuk gibi. Nihayet oyuncakçının girişindeler. Yevmiyeli olarak çalışan Noel Baba kostümlü adamın yanında oğlunun fotoğrafını çekiyor baba. Noel Baba'nın hâline üzüldüğünü belli eden ses tonuyla "Kolay gelsin kardeş," deyip ayrılıyor yanından. Şimdi oyuncakçıdalar, çocuk her birine hayranlıkla bakıyor, baba ise her birinin fiyatına... "Bizim zamanımızda böyle şeyler yoktu..." diyerek hikâyesine başlıyor ama sonra oğlunun zamanında olanların da oğlunda olmadığı aklına geliyor, anlatacağı hikâyeyi yarıda kesiyor. "Yardımcı olayım isterseniz," diyen biri gelene kadar çocuğunun elindeki oyuncakla oynamasına izin veriyor. Mutlu girdiği dükkândan mutsuz çıkan çocuğuyla yemek katına çıkıyorlar. Hamburgerini alıyor, oyuncağını seçiyorlar birlikte. Baba, "Kola yerine ayran olsun," diyor daha fazla zarar görmesin diye oğlu.

Bir Annenin Gizliden Yılbaşı Arifesi

Hangi kanalı izleyelim, diye nabız yokluyor anne. Her birinde eğlence var. Televizyonda izledikleri kişiler, muhtemelen aynı saatlerde evlerinde değil çünkü o programlara

Serra Ataman

çıkarak kazandıkları paraları yılbaşında yurt dışında harcama telaşındalar. Yeni başlayan bir Noel filmine denk geliyor anne. Kanalları gezerken izlemeye başlıyorlar, kendi aralarında konuşacak bir şeyleri yok çünkü. Kendilerini unutmak istiyorlar. Anne reklam arasında çekirdek, mandalina, çay getiriyor. "Mısır da patlatayım mı?" diye soruyor sormadan, patlatıp getirse zaten yiyecek olan kocasına. Anne evini güzelleştiriyor. Her reklam arasında film güzelleştikçe annenin de bir numarası daha oluyor. Bu sefer mandalina kabuklarını sobanın üstüne atıyor küçük salonları güzel koksun diye. Çocuğunun saçlarını seviyor. İzlediği filmdeki manzaralara bakarken kurduğu hayaller kendisiyle değil çok sevdiği oğluyla ilgili. Belki çocuğumuz kurtarır kendini, diyor içinden.

Mehmet Ali & Akşamsefası

JEROME K. JEROME'DAN "BİR KAYIKTA ÜÇ KAFADAR (TABİİ KÖPEĞİ SAYMAZSAK)"

The Guardian tarafından hazırlanan Tüm Zamanların En İyi Yüz Romanı listesinde kendine yer bulan *Bir Kayıkta Üç Kafadar* 1800'lü yılların sonunda kaleme alınır. Başlığın hemen alt tarafına "Tabii Köpeği Saymazsak" isimli küçük bir başlık daha ekleyen yazar Jerome K. Jerome'un bu "uyarısı", okura kitabın içeriği ve biçimi ile ilgili bir ipucu verir gibidir. Zira kitapta akla hayale gelmeyecek komiklikler yaşanır.

George, Harris ve J. üç histerik arkadaştır. Üçü de hastalık hastası, kendi kuyruklarına basınca sıçrayan kediler gibi şapşal insanlardır. Günlük yaşamda haksızlığa uğradıklarını, herkesin onlara kötülük ettiğini, kendileri dışında var olan herkesin aptal ve gereksiz olduğunu düşünecek kadar budaladırlar. Yanlarında bir de J.'nin yaramaz köpeği Montmorency vardır. Bu üçlü ve köpek, bir gün Thames Nehri'ne kayıkla açılmayı ve yaklaşık iki hafta boyunca, doğayla baş başa kalmayı planlar. Amaçları modern hayatın hırgüründen, şamatasından ve saçmalığından uzaklaşmak, az da olsa kafa dinlemektir. Tabii, böyle bir şey mümkünse…

Daha yola çıkmadan tatsızlıklar başlar: Burnundan soluyan bu huysuz arkadaşlar, çanta hazırlama, yiyecek ve barınak için gerekli malzemeleri yanlarına alma işlemlerinde bile uzlaşamazlar ve –şimdiden– birbirlerini yemeye başlarlar. Her tartışmada kendilerinin haklı olduğunu düşünürler ve o anda geri kalanlar istisnasız bir şekilde haksızdır. Bu ekibin uzlaşması, bir amaç etrafında bir araya gelmesi zor görünür. Yolculuktan önce gerçekleşen her hadise, sonra yaşananların habercisi olur.

Yazar, bu noktada üç (ve tabii köpeği sayarsak dört) karakter üzerinden durum komedisi yaratmanın derdine düşer. Örneğin yanlarına aldıkları bir konserve kutusunu açmaya çalıştıkları bir bölüm var ki dillere destan: Bir mola yerinde karınları acıkan kahramanlar, midelerini ovuşturarak, bir konserve kutusunu teker teker açmayı dener. Hiçbiri başaramayınca üç kişi birlikte "saldırırlar" fakat taş üstünde taş, baş üstünde baş kalmaz. Her biri yorgunluktan, bıkkınlıktan bir kenara çekildiğinde ezilen, büzülen ve bu hâliyle gülen bir insan suratına benzeyen konserve kutusu sırıtır gibidir.

Buharlı teknelerden, kendi "şahane" kayıklarının yanına bile yaklaşamayacak nitelikte gördükleri bu 1800'lü yılların müthiş icadından nefret eden ekip, bu demir yığınıyla kendi küçük çeperleri ölçüsünde mücadeleye girerler ve mücadeleyi kaybederler. Teftişleri hep acıklı biten, her bölüm sonunda surette koca bir gülümsemeye yahut bir kahkahaya sebep olan yazar, kalemini her daim trajikomik bir duygunun esiri olarak kullanır.

Tür olarak bakıldığında her bölüm olay ve durum öykülerinin harmanlandığı, iç içe geçirildiği bir bütünsellik içinde resmedilmiştir. İlk andan itibaren çizilip muhteşem şekilde tanımlanan "tam teşekküllü" karakterlerin, başlarına gelen her olaya nasıl tepki vereceği üç aşağı beş yukarı kestirilse de her hadise bir mutlu sırıtışla neticelenir.

Yazar, bölüm sonlarında finallerini güçlendirmek için sık sık geçmişe döner ve bir referans olay anlatır. Başına gelen bir olay ya da durum üzerinden içinde bulunduğu duyguyu tarif etmeye girişen ve bundan –hemen her bölümde– alnının akıyla çıkan yazar, anlatım biçimi olarak ziyadesiyle tanık olunan kültürel bir duruma da vurgu yapar. Sokakta ya da masada, bir kalabalık arkadaş veya akraba topluluğunda sıkça anlatılan fıkra biçimdeki hikâye ya da anı benzeri olayları ustaca kaleme alan yazar, bu biçimsel tercihiyle okura bir ön bilgi sunar.

Finalinde bir "şakası" bulunan ve okurun yüzünde tatlı bir sırıtışa sebep olan bu "fıkralar", yazarın bölüm sonunda yapacağı "büyük sürpriz"in hazırlığını oluşturur. Bu yol ile karakterlerin ve olay örgüsünün altyapısını ustalıkla kuran ve bunları daha büyük bir hikâyenin bir parçası hâline getiren Bay J. yani yazar, saf gerçekliğin ve samimiyetin üzerinde özellikle durur. Ona göre "Düşünsel derinlik ya da insan doğası tahlili açısından bu eseri cebinden çıkaracak işler yapılmış olabilir. Gerek özgünlük gerek kalınlık açısından bu kitabın boy ölçüşemeyeceği kitaplar vardır elbet. Ama konu o iflah olmaz samimiyetine gelince bu eseri gölgede bırakacak bir kitap yazılmamıştır henüz."

Her ne kadar çok iddialı olsa da yazar eserindeki dilin samimiyetine, olay örgüsünün sıcak ve gelişigüzel bir şekilde sunumuna koşulsuz bir şekilde bağlı kalır. Okurunu, yazarlığından ziyade yaşadıklarının gerçekliğine inandırmaya çalışır.

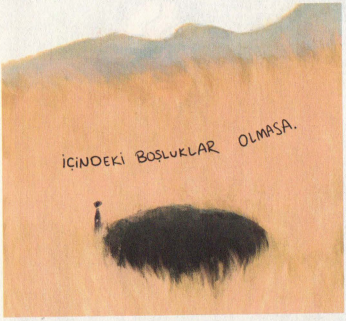
Romandaki Bay J. aynı zamanda anlatıcıdır ve pek çok bölümde, bu tatil yolculuğunun bir anısı olduğunu ve başına gelen olayları bizzat yaşadığını söyler. Yaşananlar ne kadar kurgusal, ne kadar gerçek bilinmez ama J.'nin kitabın yazarı Jerome'un baş harfinden yola çıkılarak tanımlandığı muhtemel görünüyor. Yazar, kitabın 1889 yılının Ağustos ayında Londra'da yapılan ilk baskısında "Bu sayfalar gerçekten yaşanmış olaylarla dolu. George, Harris ve Montmorency düşsel varlıklar değil etten kemikten canlılar; hele ki George rahat seksen kilo çeker." diye yazar.

Bir Kayıkta Üç Kafadar (Tabii Köpeği Saymazsak) kitabı, klasik anlatı biçimlerinin kalıplarına uymaz. Maceranın başladığı, devam ettiği ve nihayete erdiği noktada bir katarsis (arınma) gerçekleşmez. Karakterlerde yol boyu yahut günün sonunda bir değişim ve dönüşüm izine rastlanmaz. Tüm karakterler baştaki histerik ve "şapşal" hâlleriyle yollarına devam ederler. Kaleme alınalı beri yüz otuz küsur yıl geçmesine rağmen o karakterler hâlâ aramızda. İyi romanların güçlü kahramanları asla ölmezler.

Eren Caner Polat

BAZEN

Pelin Avcan

Cihat Duman

AORT.

Acıtmaz affedenin tokadı
Ölüler affedemez çünkü
Elleriyle gün seven şairin
Kelepçesine kazınmıştı
Gögsünle cam kırmadıysan sus lütfen

Hasta yakınları
Mahküm yakınları
Cenazenin sahipleri
Artık domates alamayanlar
Bir öyküde son getiremeyenler
Barlar erken kapandığı için beni suçladılar

Suçlandım ve sarımsak yedim
Dedemin saatini kurdum bekledim
Ellerimi buladığım kimyasal
Burnuma geçirdiğim tıbbi maske
Canıma geçirdiğim mıh
Aklayamadı beni

Sokakta bir yüz cesedi bulduğumda
Yatağımın beni koruyacağını düşündüm
Cahildim ressamın rengine kandım
Kanadım aktım coğrafyamın lağımlarına
Klozet musluğundan su içtim

Çünkü acıtmaz affedenin tokadı
Çünkü tüm âşıklar sevgilidir
Orta batıda pavyonlarda
Var olanın adında
Üretilmemiş bir meyve tadında
Bebekler sevimlidir

Herkes bilir öpülemez olanı
Sen bilmezsin
Ben gözlerimi kemiklerime taşıttım
Sakın dalga geçilmesin
Ölünce affeder herkes

ONUN KOKUSU

Bazı günler, bazı günlerin sabahlarında ve hatta bazen o günlerin tamamında onun kokusunu duyarsın. Sabah uyandığında içine çektiğin o koku, seni hafifçe ürpertir. Kalkarsın, elini yüzünü yıkarsın. Elini yüzünü yıkarken ürperti daha da artar. Bazen bundan hoşnutsuz olsan da genelde seversin bu durumu. Mutfağa geçersin. Kettle'ı çalıştırıp, suyun kaynamasını beklerken dolaptan sevdiğin kupalardan birini çıkarıp, içine üç koca kaşık kahve koyarsın. Kahveyi sert sevenlerdensin. Sahi bu granül kahveler de çok zararlı değil mi? Olsun... Fokur fokur kaynayan suyu kupaya doldururken onun kokusuna kahve kokusu da eşlik etmeye başlar.

Saat çok erken, 06.40. Hatta "karga bokunu yemeden" dediğimiz saatler ve hava hâlâ karanlık ama işe gitmeden önce bu rutini gerçekleştirmeyi seviyorsun. Geçiyorsun camın kenarına tek tük geçen insanları seyrederken kahveni yudumluyorsun. Her sabah aynı saatte o sokaktan geçen, ince montunun altında üşüdüğünden emin olduğun ama duruşunu hiç bozmayan amcayı selamlıyorsun. Onun bundan hiç haberi yok tabii. Çocuğunu servise yetiştirmek için çekiştiren, bu çekiştirme esnasında bir yandan da çocuğunun üstünü başını düzeltmeye çalışan anneyi izliyorsun. Ne de erken gidiyor çocuklar okula, ne de erken gittik hepimiz...

Kahveni bitirip, kupayı mutfağa götürürken her zaman olduğu gibi o gün ne giyeceğini tasarlıyorsun. Sadece o "an" kadar vaktini alıyor bu. Ne de önemsiz bir detay hayatta ne giyeceğin aslında... Ama yine de her gün bunu düşünüyorsun. Hazırlanıp, evden çıktığında o koku da yanında. Uzaktan gözüken Galata Kulesi'ne bakıp "Günaydın Galata Bey!" diyorsun, "Bugün nasılsınız?" Yolun köşesindeki her zaman simit aldığın simitçiye uğrayıp, fırından yeni çıkan simitlerden bir tane alıp Şişhane'deki otobüs durağına doğru yürümeye başlıyorsun. Onun kokusuyla sıcak simidin kokusu da çok iyi gidiyor, inanılmaz bir ahenk! Ama otobüs öyle değil. Otobüsteki rutubet kokusuyla korkunç oluyor onun kokusu. Hatta kusacak gibi hissediyorsun.

İşe gidiyorsun. İşi bir renk adıyla adlandıracak olsan "gri" dersin. Severek başladığın ama her iş gibi memuriyete ve mecburiyete dönen sıkıcı, ne uzayan ne kısalan, sabah girerken ve akşam çıkarken okuttuğun karttan ibaret olmaya mahkûm bir iş. Hâlbuki sorsan herkes "sen" olmak istiyor. Robotik bir şekilde söylenen "günaydın"lar, çıkarken söylenen "iyi akşamlar" da bonusu... Aslında kimse kimseye "günün aydın olsun" ya da "akşamın güzel geçsin" demek istemiyor. Sadece söylüyor.

Dönüşte Taksim Meydanı'nda iniyorsun otobüsten. Sadece ama sadece o kokuyu alıyorsun, mis. İstiklal Caddesi'nden Galata'ya doğru yürürken daha İstiklal'in girişinde hemen sağda duran abiden 250 gr. kestane alıyorsun. Kestanenin kokusunu derin derin içine çekiyorsun. Sanki kestanenin kokusu, onun kokusuyla birleşiyor ve tek vücut oluyor. Birbirlerine nasıl da yakışıyorlar. İstiklal'de yürürken hayal meyal hatırladığın o ağaçlı zamanları düşünüyorsun. Tramvayın kırmızısı ve ağaçların yeşili nasıl da güzel gözüküyordu. Banklar da var mıydı? Emin olamıyorsun. *Bir bank olsaydı da kestane eşliğinde oturup, şuradan gelip geçenleri seyretseydim...*

Yürürken tabelaların çirkinliğine, yere tüküren insanların lamalığına, İstiklal Caddesi'ne sence pek de yakışmayan kalabalığın tipine bakıyorsun. Biraz için burkuluyor ama yapacak bir şey yok. Galatasaray Lisesinin tam önünde bir süre duruyorsun. *Kaç arkadaşımla burada buluşmak için sözleştik...*

Hazzopulo Pasajı'nın önündeyken "Bari bir Türk kahvesi içeyim," diyorsun, Türk kahvesinin kokusu da onun kokusuyla fena gitmiyor ama bir kestane değil tabii.

St. Antoine'a uğramadan yapamıyorsun, hemen bir mum alıyorsun. Hayır, hayır iki. Biri kendin için biri de ailen için. Dilek tutmaya çalışırken kafanın ne kadar da dağıldığını düşünüyorsun. Bir dileğe başlıyorsun ama daha kafandaki dilek cümlesini bitiremeden daldan dala atlıyorsun. Tıpkı meditasyonu da beceremeyişin gibi. Sonra içinden hızlıca "Sağlık, para, mutluluk..." diyorsun. Hemen sonuna "...ve tabii aşk," diye de ekliyorsun.

Galata'ya yaklaşırken "Bir gün daha bitti," diye düşünüyorsun. Bir gün daha tıpkı diğerleri gibi son buldu. Eve gider gitmez hızlıca bir şeyler atıştırıp, bozulan pikabının hüznüyle Spotify'dan Ella Fitzgerald açıp, kendine bir bitki çayı hazırlayıp yine cam kenarındaki en sevdiğin köşeye yerleşiyorsun. Sabah işe giden amcanın eve dönüşünü kaçıramazsın. Ve evet, yakalıyorsun. Yine onun görmediği selamını veriyorsun. *Ne iş yapıyor acaba?*

Camı hafif aralıyor ve onun kokusunu yine içine çekiyorsun. Kışın kokusunu. Kışın, daha sabahın erken saatlerinde insanı saran, gece yattığı ana kadar devam eden; insana çocukluğunu, sabahın erken saatinde ürpertiyle okula gidişini, bir annenin sabahın köründe kahvaltı hazırlayışını, buğulanan camları, yağan karın heyecanını hatırlatan kokusunu. Kışın hem hüzünlü hem de şefkatli o güzel kokusunu. Sıcak simit, kestane, salep yanında yer yer İstanbul'un kömür kokusu ile kirlenen ama bir o kadar da bütünleşen kokusunu.

Saatini 06.30'a kuruyorsun.

Kışı seviyorsun.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Tuğba Sarıünal

SONSUZ BİR YAŞAM

"Ölüm olmasaydı onu icat etmek zorunda kalırdık."
Voltaire

Voltaire'in bu sözü, dünya genelinde yaşanan adaletsizliğe karşı yapılan bir vurgu mu, yoksa sonsuzluk kavramından türeyen bir hayatla ilgili öğrenilmiş korkuyu ya da acıları da beraberinde götürecek olan bir finale dair duyulan arzuyu mu ifade ediyor?

İnsanlık tarihinin en eski ve en büyük edebî eserlerinden olan Gılgamış Destanı'nda ölümsüzlüğü arayan ve sonsuzluğa ulaşmak isteyen bir kralın öyküsü anlatılmaktadır. Günümüze ulaşabilen ve Sümerler'e ait olan ilk yazılı eserin konusu, mutluluk, savaşlar ya da doğum değil ölümsüzlüktür. Ancak destanın kahramanı olan Gılgamış, ölüm kavramına dair yaptığı sorguların ve sırra ulaşmak için verdiği tüm çabaların sonunda ne yazık ki ölümsüzlüğü elde edemez.

Ölüme dair anlam arama ve ölümsüzlüğün sırrına ulaşma çabasıyla yola çıkan bir diğer kahraman da mitolojide yer alan Asklepios'tur. Üstün yeteneklerle dünyaya gelen Asklepios tıbbın tüm sırlarına ulaşmış, hastalıkları kolayca iyileştirmiş ve ölüleri diriltmeyi bile başarmıştır. Ancak bu durum Tanrı Zeus'un hiç hoşuna gitmez ve Zeus Asklepios'un ölümüne hüküm vererek ölümsüzlük bilgisinin de yeryüzünden silinmesine sebep olur.

Sınırlı bir yaşamın insana verilmiş en büyük ceza olduğunu düşünen Lokman Hekim ise yılanların şahı Şahmeran ile yaptığı arkadaşlık sayesinde bitkilerin dilini öğrenmiş ve ölümsüzlüğün sırrını çözdüğü anda Allah tarafından yeryüzüne gönderilen Azrail aracılığıyla sırrı kaybetmiştir.

İnsanlık tarihi boyunca ölümsüzlük üzerine kaleme alınmış eserlerin neredeyse tamamında sırrı çözen kahramanlar yaratıcı tarafından engellenir. Ölüm acı bir kavram olsa da, yaşamı dengeye getiren, her statü, yaş ve cinsiyetten insanı bir yapan ve sadece yaratıcıya ait olması gereken bir sır olarak anlatılır. Diğer taraftan ölümsüzlük dendiğinde beli bükülmüş bir ihtiyarın sonsuza dek yaşaması akıllara gelir. Ya hayatın gençlik kısmını uzatabilmek ve bunu 150-200 yıl arasında dengeleyebilmek mümkün olsaydı?

Yaşlanma, hayatın olağan akışından kaynaklanan ve bedenimize dair kaçınılmaz olan bir kavram gibi algılansa da aslında tamamen fiziksel sebeplerle alakalıdır. Yani biyolojik değildir. Binaları düşünün: Yıllar içinde duvarları aşınır, kiremitleri çöker, kolonları dayanıksız hâle gelir. Buna sebep olansa mevsim şartları, nemlilik, yer çekimi ve fiziksel olan daha birçok etkendir. İşte bedenlerimiz de aynı böyledir. İçten kaynaklanan durumlar yüzünden değil, maruz kaldığı etkenler sebebiyle yaşlanır. Güneş'ten aldığımız radyasyon, yer çekimi, gıdalar ve hatta oksijen bile yaşlanmamıza hizmet eden faktörlerdir.

"Aslında dıştan gelen tüm bu hasarları yok etmek için gerekli donanımla dünyaya geliyoruz ve hâlâ bu donanıma sahibiz ancak yaşla birlikte dış etkenlerle baş etme gücümüz de azaldığında ne yazık ki daha korumasız bir hâle geliyoruz. En basit hâliyle kas ve kemiklerimiz zayıflıyor, organlarımız eskiyor, derimiz kırışıyor ve bağışıklık sistemimiz eskisi kadar verimli çalışmıyor. Tüm bu bilgilerin ışığında ortaya anlamlı bir sonuç çıkıyor: Yaşlılıktan ölmek diye bir şey yok. Bizi öldüren asıl sebep tıpkı binaların çökmesi ve eşyaların eskimesindeki gibi dış etkenler."[1]

12 Ocak 1967'de 73 yaşında olan James Bedford isimli Amerikan vatandaşı cryo tüpüne girerek kendini donduran ilk insan olarak tarihe geçmişti. 53 yılın sonunda Bedford hâlâ cryo tüpünde dondurulmuş hâlde bekliyor. İnsanlık adına yapılan en çarpıcı çalışmaların ilki bu olsa da aradan geçen yıllarda hayal bile edemeyeceğimiz kadar yol katedildi.

"Genetik, bilim ve teknoloji alanında yürütülen çalışmaların sonucunda daha uzun bir gençliğin sırrını arayan bilim insanları şu karara vardılar: Yaşlılık kaçınılmaz bir durum değildir ve ölümü geciktirmek, daha uzun bir hayata sahip olabilmek mümkündür. Peki ama nasıl?"

1) Hücresel Yaşlanmayı Durdurmak

Hayatlarımızın devam edebilmesi için hücrelerimiz bölünmek ve yeni hücreler üretmek zorunda ancak ne yazık ki her hücrenin bir ömrü vardır. Biz yaşlandıkça vücudumuzda biriken bu yaşlı hücreler aslında tam anlamıyla ölmez ve vücudumuzu terk etmez. Yıllar geçtikçe onlar da bedenimizin içinde birikmeye devam eder ve çevredeki dokularla etkileşime girerek onlara zarar verir. Örneğin yaşlılıkla birlikte gelen şeker hastalığı, tansiyon, böbrek yetmezliği gibi daha pek çok hastalığın da sebebi budur. Peki, yaşlanan hücreleri sağlıklı hücrelere zarar vermeden yok edebilmek mümkün müdür? Fareler üzerinde denenen bir proteinle yaşlanmış hücrelerin %80'ini öldürebilmek mümkün. Hem de sağlıklı hücrelere zarar vermeden.

2) NAD+

Her bir hücremiz milyonlarca parçadan oluşuyor. NAD+ adı verilen enzim ise bir nevi hücre parçalarımızı onaran bir usta görevi görüyor. Vücudumuzda doğal olarak bulunan bu enzim, 50 yaşına gelmiş bir insanda %50

azalıyor. Ancak NAD+'yı dışarıdan takviye olarak almamız mümkün değil çünkü o, hücrelerimize giremeyecek kadar büyük. Yani vücudunuzda doğal olarak NAD+ varsa var yoksa yok. Yine son yıllarda yapılan bir çalışmada NAD+'yı hücreye geçirebilen esnek bir protein keşfedildi. Yakın geleceğin en etkili genç kalma ilacı da bu olacak gibi görünüyor.

3) Kök Hücreler

"Kök hücreleri, yaşlanan pek çok farklı türdeki hücrenin görevini yapabilen destek ekipleri gibi düşünün. Biri güçsüz kaldığında ona omuz veren, her şekle dönüşüp, her bölgeye adapte olabilen süper kahramanlar. Ancak yaşlandıkça kök hücrelerimiz de ciddi oranda azalıyor. Farelerde yapılan bir çalışmada gençlerden alınan kök hücreler, yaşlıların beynindeki vücut fonksiyonlarını kontrol eden bölüme yani hipotalamus bölgesine nakledildi. Beyin hücreleri gençleşen farelerin yaşlanma hızları da geriledi. Aynı kök hücreler kalbe nakledildiğinde de sonuçlar benzerdi. Yani yaşlanma durdurulabiliyor ya da geciktirilebiliyordu."[2]

Peki, bu sizce iyi bir fikir mi? Yaşlanmanın durduğu çok uzun süreli bir ömür...

Aslında hepimiz yaşlanacak kadar uzun yaşamayı isteriz ancak hiçbirimiz yaşlı biri olmayı istemeyiz. "Bu fikir her ne kadar önümüze etik bir çıkmazla birlikte gelse de yaşlılığı durdurmaya çalışmak; organ nakli yapmak, kemoterapiyle kanseri durdurmak ve aşı veya antibiyotik kullanmak kadar olağan. Yani hastalıkları tedavi etmek artık sıradanlaşmışken, ömrü uzatma çalışmaları ilahi bir güce açılan savaş gibi algılandığından fazla narsist bulunabiliyor. Aslında ölümün getirdiği bilinmezlikten korkarken ölümsüzlük fikri de bizi rahatsız ediyor. Ölüm, insan ömrünün bir parçasıdır ve yaşamayı değerli kılan asıl şey onun bir gün bitecek olmasıdır. Ancak bir zamanlar sıtma da hayatın bir parçasıydı. Ta ki insanlar içme suyunu atıklardan ayrıştırıp, doğru ilacı bulana kadar. Miyop da hayatın bir parçasıydı, ta ki gözlük takana kadar."[3] Telefonun icadından önce sevdiklerimizin sesini duymaya şimdiki kadar ihtiyaç duymuyor muyduk? Hayatlarımıza giren yeniliklere önce direnmek de bir süre sonra onlar yokken ne yaptığımızı bile hatırlamıyoruz.

Şimdi asıl soru şu: Bir gün gerçekten çok, çok uzun bir yaşamın sırrı bulunsa bunu reddetme sebebimiz ölüme dair geliştirdiğimiz öğrenilmiş çaresizlik midir, yoksa şu anki acılarımızın sonsuz bir yaşamın içinde sonsuz sıkıntıya sebep olacağına dair geliştirdiğimiz düşüncelerimiz midir?

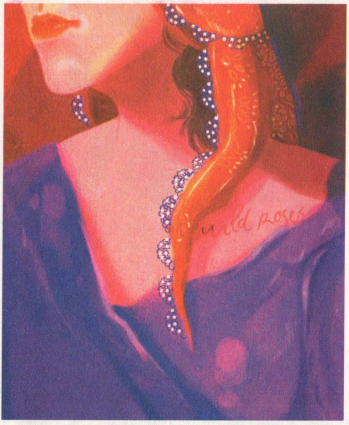
[1]Kurzgesagt – In a Nutshell

[2]Kurzgesagt – In a Nutshell

[3]Why Die? - CGP Grey

Mehmet Ali & Akşamsefası

VAHŞİ GÜL

Nilay Adlim

Haftanın altı günü çalışıp da kirasını ödemekte zorlanana ne denir? Songül. Haftanın altı günü başka evleri pırıl pırıl edip de kendi evini temizleyemeyene ne denir? Songül. Başka evlerde erkek gömlekleri ütüleyip, üstüne bir de para alırken, kendi evinde gömlek ütülediğinde üstüne azar yiyene ne denir? Songül. Kumandasını kullanmayı zar zor öğrendiği televizyonlarda işler bitince, istediği kanalı seyredip evde kumandaya sadece toz almak için dokunabilene ne denir? Songül. Kazandığını kuruşuna kadar çocukları için harcarken bir teşekkür edilmeyene ne denir? Songül. Gittiği evlerde kendisine hediye edilen giysileri eve getirdiğinde giyemeyene ne denir? Soooongüüüüüüül!

Bunları bildiniz mi? O zaman size şimdi sağ omzumun hikâyesini anlatabilirim. Buna hazırsınız. Bir gün Nezihe beni aradı, "Sooongüüüül," dedi "bir yer var. Benim günler dolu. Sen gitsene bi. Küçücük dükkân, günlüğü 200 lira. 11'de girip 3'te çıkıyorsun. Tam para veriyorlar. Sana da çok yakın. Kadıköy'de." Çarşamba günleri Fikirtepe'den çıkıp taaaaa Başakşehir'e gidiyordum. Mutsuzluğun bini bir para oluyordu çarşambaları. Anında "Olur," dedim. Kabul ettiğim gibi de Seda Hanım'ı arayıp artık gelemeyeceğimi söyledim. İçim bir rahatladı. Ertesi gün Kadife Sokak'taki dükkâna gittim. Barların arasında iki katlı bir dövme dükkânı. Yabancı isimli bir şey. Önce dükkânın kabasını aldım. Her yer çamur, toz içindeydi. İçeri girdiğiniz anda yüksekçe bir danışma masası, hemen yanında da sarı sarı klasörler vardı. Danışma masası dediysem alışkanlıktan. Yoksa bira masası mı deseydim? Pembe saçlı, Dude diye çağrılan, aslında isminin Dürdane olduğunu ama ismini hiç sevmediğini sonradan öğreneceğim gencecik kız, gün içinde taş çatlasın iki müşteriyle ilgileniyor, onun dışında tüm gün dükkânın önüne geçip sigara içiyor, arkadaşları gelince de içeri geçip saat kaç olursa olsun bira götürüyordu.

Büfenin hemen yanında karanlık bir koridor dövme odasına kadar uzanıyordu. Duvarlarda parmaklarımın canına okuyan posterler, resimler filan asılıydı. Bazıları çerçeveli, bazıları çerçevesiz. Affedersin sırt, affedersin popo, affedersin meme, affedersin bacak fotoğraflarının arasından geçip girdiğin dövme odası rutubet kokuyordu. Kaç kez "Rutubet kokusunu tütsü almaaaaz," dediysem de dinletemedim. Müşteri gelince ameliyathane gibi ışıl ışıl olan odanın lambaları bir parmak toz oluyor. Ne yapıyorlar anlamadım. Küçücük dükkân sanırsın dövmeci değil marangoz. Sero, aslında Serkan, dükkân sahibi. Bir kız arkadaşı var. O da aynı sokakta bir barda çalışıyor. İşi öğlene doğru başladığı için sabahları burada durur. O suratsızlıkla nasıl olmuş da garsonluk işini kapmış hiç anlamadım doğrusu. Sero, sabahtan akşama kadar İngilizce rap dinliyor. Benim temizlik yapacağım saatleri sabahtan Dude bana söyler. Ben de ona göre yerlerin kirini alır, süpürür, bir kat toz alır, malzemeleri aman dikkat ederek tertemiz eder, yerli yerine koyar; sonra bir kat daha toz alıp, camları da silip odadan çıkarım. Demiştim, günde iki müşteri ya gelir ya gelmez ama burası Sero'nun çöplüğü olduğundan işimi hiç uzatmam.

Bir keresinde, ne oldu bilmiyorum ama Sero dükkânda yoktu. Hava buz desen az kalır. Öyle böyle soğuk değil. Camları açtığım gibi rutubet kokusu filan kalmıyordu. Odayı temizledim, tam çıkacağım derken Dude geldi. "Abla işin bitince gel, kahve almıştım, benim arkadaş çıkamıyormuş işten, birlikte içelim," dedi. E, bitti benim işim. Çıktıların olduğu masayı şöyle bir kez daha silip çıktım. Büfenin hemen karşısındaki koltuğa geçtim. Karton bardakta kahve ikram edip tam yanıma oturdu. "Burada içelim," dedi "Sero yokken." Sigarasını yakıp bana uzattı. Ben sigara migara pek içmem. Kırk yılın başı olur da biri bizim evde sigara unutursa, misafir sigaralığına koyarken bir tane yakarım Türk kahvesinin yanında o kadar. Ama şimdi iyi geldi. Bir sigara alıp yaktım. Evine temizliğe gittiğim diğer kadınların sorduğu ilk soruyu sordu bana. Bunlara önden mi öğretiyorlar anlamadım.

"Çocukların var mı abla?"

"Var iki tane."

"Allah bağışlasın."

"Senin yoktur herhâlde. Çok gençsin daha."

Yaşını yine de benimle hafif eşitler gibi bir soru sormam hoşuna gittiğinden güldü. "Yok yok," dedi "düşünmüyorum. Kaç gün çalışıyorsun?"

"Altı."

"Çokmuş."

"Çok şükür."

"Gerçi ben de altı gün çalışıyorum. Ama bizimkine çalışmak denmez. Benim gibi dükkân tabii..."

"Tabii."

"Ama birkaç seneye kendi dükkânımı açacağım."

"Ne üstüne?"

"Dövme dükkânı. Çiziyorum ben aslında. Güzel Sanatlar mezunuyum."

"Öyle mi? Ne güzel valla. Altın bilezik. Yapıyor musun dövme?"

"Yok. Burası Sero'nun. İnsanlar ona geliyor."

"E sen de yap arada fena mı olur?"

"Valla çok isterim. Yani arkasından konuşmak gibi olmasın, Sero maaş vs. konusunda çok iyidir ama bir kere bile oturup işlerime bakmadı. İki yıl oldu. Başladığımda bir yıla kalmaz, ben de arada iş alırım diyordum. Burası, bakma, meşhur bir yer. Bir o kadar da evlere gidip dövme yapıyor Sero. Instagram'da 24.000 oldu takipçisi. Bayaaaaaa çok. Ama yok."

"Neden bakmıyor ki? Vakti de var yani görüyorum. Bilgisayarda takılıyor öyle."

"Ya valla Sero biraz depro, biraz havalı takılıyor. Ondan."

"Sen hatırlat yine."

"Yani tabii de kim bilir kaç insan yazıyor ona 'Ben de çiziyorum,' diye. Bir de o tabii bir kere beni asistan gibi gördü. Bitti orada kafasında. Bir kere birine yapsam görecek fena olmadığımı. Gerçi hiç dövme yapmadım ama çok video seyrettim. Bir şey yok. Sen hep temizliğe mi gidiyordun?"

"Evet evet. Valla altı yaşımdan beri gidiyorum. Bizde aile geleneği. Annemle giderdim. Çok seviyorum ben temizliği."

"Zor değil mi Songül Abla ya?"

"Ne kolay ki?"

"Öyle tabii. Kocan ne iş yapıyor?"

"Onun değişiyor. Birkaç aydır taksiye çıkıyor."

"İyiymiş. Anlaşıyor musunuz?"

"Çok kavga etmiyoruz."

"Ben de yeni ayrıldım. Çok kavga ediyorduk."

"Sevgilin mi vardı?"

"Evet, evet... Geliyordu buraya. Buğra?"

"Kızıl oğlan mı?"

"Evet."

"Niye ayrıldınız?"

"Yalnız kalmaya ihtiyacı varmış."

"Seninleyken yalnız değilmiş yani? İnsan bu yüzden ayrılır mı?"

"Ayrıldı."

"Hiç arkana bakma."

"Önümde de bir şey yok abla."

"Çıkar elbet."

"Senin de." Bastım kahkahayı.

"Ben arkama ya da önüme bakınca bir şey değişmiyor Dude. İki tarafta da aynı şey var."

"Ne olsun isterdin?"

"Bilmem, şöyle valla kendime göre bir gün geçiremedim daha. Ama arada bir oluyor. Çalıştığım yerin sahibi o gün bir yere gitmişse, televizyonda kendi istediğim programı açarım, ne dinlemek istiyorsam onu dinlerim. Mutfağı o günlük bana bırakırlarsa istediğimi pişiririm. Eve gidince de hangi odadan temizliğe başlayacaksam oradan başlarım. Benimkiler bu kadar."

"İstediğin bir şarkı varsa açayım?" deyip güldü.

"Yok, bu güzelmiş. Kim ki bu?"

"Nick Cave, *Where the Wild Roses Grow*."

"Ne diyor?"

"Vahşi Güllerin Yetiştiği Yerde. Sevdin mi?"

"Güzel. İnsanın içine dokunuyor. Bu dövmeler pahalı mı?"

"Boyutuna, rengine, yapılan bölgeye göre değişiyor."

"Sen bana yüz liralık bir şey yapsana?"

"Nasıl? Ciddi misin? Dövme mi istiyorsun?"

"Şöyle omzumun hemen altına yap."

"Kocan bir şey demesin?"

"Nereden görecek omzumu o aman?"

"Olur, ama Sero'ya söylemek yok. Anlaştık mı?"

"Ne söyleyeceğim..."

"Ne çizelim?"

"Yazı yaz sen. Geçen gördüm. Kuyruklu kuyruklu..."

"Valla yarım saat filan var. Yazı daha hızlı olur. Ama hemen geçelim. Ne yazacağımızı düşün sen. Ben odayı hazırlayayım."

"Ay, odayı ben hazırladım zaten."

Gülüşe gülüşe içeri geçtik. Kapıyı da kapattık. Bu saatte anca soru sormaya gelirlermiş zaten.

"Düşündün mü?" dedi. "Ne yazalım?"

"Az önce ne dedi şarkıda demiştin?"

"*Vahşi Güllerin Yetiştiği Yerde*."

"Yaz kızım. Vahşi Güller. Ama İngilizce olsun."

"Wild Roses."

Ameliyat ışıklarının altına geçtim. Sonunda Dude'un yüzü gülüyordu. İğneyi batırdığı anda çığlığı bastım. İnsan bu acının üstüne para verir mi? Az düşündüm. Nelere para vermiyoruz? Hem Vahşi Gül, Songül olmaktan bin kat iyidir.

ONU KESİNLİKLE UNUTTUM

Hayır… Kesinlikle unuttum diyorsam onu kesinlikle unutmuş olamam. Olsa olsa unutuşun kendisinde hatırlamak olduğunu unutmuş olabilirim. Eh… Anlaşılan, bunu da unutmuş değilim. Şu hâle bak… Hatırlayıp duruyorum, unutmayı arzuladıkça. Hatırlamaya dair her şey beynime doluşuyor: hatırlananlar, hatırlanacak olanlar, hatırlanması ve hatırlanmaması gerekenler… Unutmak unutmayı arzulamanın zıddı mıdır yoksa? Elimde olsaydı, hiçbir şeyi hatırlamamayı seçerdim: çocukluğumu, gençliğimi, dünü, şimdiyi… "Sırf onun için bütün hayatından mı vazgeçeceksin?" diye soruyorlar bana. Elbette. Hayatımdan vazgeçersem eğer, hayatımdan vazgeçtiğimi hatırlamayacağımdan değil sadece. Aksine sırf onu unutmak için bile yaşamaya değer olmasından. İşte böylece bütün hayatım eğiliyor unutma ihtimalinin önünde. Unutma ihtimali değil onu unutmam ihtimali. Aslında bir ihtimal bile değil anlaşılan… İhtimal olma vasfını yitirmiş çoktan. Olsa olsa bir rüya, bir iç çekiş… Ahhhh… Diyelim ki imkânsız! Ne olmuş hayatımı bir imkânsızlığa adadıysam? Her zaman yüksek olasılıklara ya da kesinliklere mi adanmalı yaşam? Adanan olasılığın derecesine ya da şiddetine göre mi belirleniyor yaşamın kıymeti? Unutmanın imkânsızlığına adanmış bir yaşam neden eksik ya da yanlış ya da değersiz olsun? Göz deviriyorlar bana. Nasıl olmalı ya? Garantili kesinlikler için mi yaşamalıyım? Sadece emin adımlar atabileceksem mi yürümeliyim? Sadece güneşli havada mı dışarı çıkmalıyım, sadece başımdan küçük işlere mi kalkışmalıyım, ayağımı hep yorganıma göre mi uzatmalıyım? Sadece başaracağımı bildiğim şeyleri mi yapmalıyım? Kusura bakmasınlar… Kesinlik olmuş dünyaları. Kıraç dağlar, çorak topraklar, susuz yazlar, sonsuz çöller gibi bir kesinlik. Ne zaman yaşayan bir şeyler arasak hep bir kesinliğe tosluyoruz hayatlarında. Ölüm kesinliği. Ölüm onları coktan sarmış, haberleri yok. Bazıları buna bir ayağı çukurda olmak diyor. Ama bir ayağı çukurda olan, yürüyebildiği nadir anlarda azıcık eğlenir hiç değilse. Bir adım aşağı, bir adım yukarı, hop, hop, hop… Onlar dümdüz yürüyor ölüme. Tökezlemeden. Ölümleri kesin ama yaşlarıyla bir ilgisi yok. Ölümlerinin kesinliği hayatlarının kesinliğinden. İmkânsızlık öyle mi hiç? Hiç değilse imkânsızlıkta bilinmezlikler saklıdır. Derinin altında, uzun ince sardalyalar gibi. Yeterince kaşırsanız, yeterince (yani sonsuza dek) kaşımayı başarırsanız -tırnaklarınız kanayana kadar- gün yüzüne çıkabilir bile. Böyle kan içinde, böyle avından parçalar koparan bir aslan gibi, böyle deli doludur imkânsızlık. Bak, nasıl da güzel unutmanın, onu unutmanın imkânsızlığına iç çekmek… Ağzım, yüzüm kan içinde. Aahhhh… Aman, aman, yok! Sonsuza kadar hatırlamaya razıyım, yeter ki kesinlikler olmasın hayatımda. Muammaysa muamma. Belirsizlik veya. Hiç değilse düşündürür insanı. Delirtici belirsizlikler de vardır elbette. Evrenin en derin anaforlarından çekilip çıkarılmış kapkara bir balığa benzer. Karanlık sularda kıvrak bir balık. Atik, oynak, her yerde olabilen, her yerden insanın her an üzerine atılabilecek türden bir balık. Sekiz değil seksen sekiz milyon kollu bir ahtapot ya da. "Derin derin nefes al!" diyorlar bana. Pekâlâ! Pekâlâ… Böylece… Böylece kesinleşiyor çaresizliğim… Şu hâlime bak! Bu unutuşun hiçbir yerinde unutmak yok! "Konuşma!" diyorlar. Ama konuşmadan olmuyor. Üstüme üstüme geliyor sustuğumda. Suskunluğum en başta. Susuşum konuşmalarımdan daha gürültülü, daha baskın. Susarak bağırıyorum içime içime. Kabul… Hatırlayışımın kesinliği kadar kesin bir çaresizlik içindeyim. Kabul ediyorum. Onu asla unutamayacağım. Koskoca hayatımı adadığım bu imkânsızlık… Yok, öyle değil. Küçücük hayatımı, belki de var olmayan hayatımı… Hayat… Hayat mı? Hayatta mıyım? Eğer hayatta olmaksa bu... Açık olacağım. Kesin olan bir şey var, unutabildiğim şeyler olduğu o da. Unutabildiğim şeylerden biri de hep unuttuğum… "Neyi?" diye soruyorlar. Sadece doğanların hayatta olduğunu. Sadece hayatta olanların hatırlayabildiğini. Sadece hatırlayabilenlerin unutabildiğini. İyi ki hayattayım. İyi ki hayattayım da onu unutmakla ilgili rüyalar görüyor, böyle iç çekebiliyorum. Ne de olsa yalnızca hayatta olanlar hayatlarını bir unutuşa adayabilir. Yalnızca hayatta olanlar bir unutuş için hayatından vazgeçebilir. Hayatımın, hayatının, hayatların ve hayatın kendisinin bile karşısında duracak gücü yok. Yine de… Yine de bazen öyle özeniyorum ki onlara. "Kime?" diye soruyorlar. Onlara işte. Ona, buna, sana, size veya. Ben olmayanlara, benim gibi olmayanlara. Ya kime özeneceğim başka? Unutanlara… Unutabilenlere. Onu unutması gerekmeyenlere en başta. Ne mutlu tüm balık hafızalılara! Ne mutlu unutanlara! Ne mutlu unutkanlara! Gerisi muamma.

Ne mutlu tüm balık hafızalılara!

ONSRA

"İnsan alıştığında koskoca bir çığ bile küçük gelirmiş gözüne. Gördüğü her fırtınayı rüzgâr sanır, bir gün elbet geçeceğini düşünür ve kabul etmezmiş yorgun düştüğünü."

Camın önündeki çiçekleri sulayarak başlıyorum güne. Bir bardak çay, birkaç dal sigara ve şehrin gürültüsü. Bir şeylere can vererek başlıyorum güne. Bir şeyleri sevip özen göstererebilmeyi hatırlayarak. Özen gösterirsem, bana yeni yapraklar açacağını bilerek. Açtı begonvil. Güneş, mor yapraklarına narinliğine narinlik katarcasına düşüyor. Öte yanda, solanlar da var ama gün yenilikleriyle ve hiç eskitemeyecekleriyle çoktan başladı. Kalanların büyüyebilmesi ve canlı kalabilmesi için kuruyan birkaç yaprağı koparıp atıyorum. Hep yapmamız gereken şey de bu değil miydi zaten?

Bugüne bir tren biletim var. Birkaç günlük kaçış planlıyorum kendime. Nehirlerin yanından, dağların arasından geçip sadece "ben" kalabileceğim bir yere gidiyorum. Sahi, biz yalnızlıktan hayıflanırken aslında ne kadar çok ihtiyacımız varmış yalnızlığa. Hep karşı koyduğumuz sükünet tek başına olabilmeyi bilmekteymiş meğer. Şehrin içinde sıkışınca anlıyorum, kendimi görebilmek için karşımdaki aynanın bana ait olmayan parmak izlerini silmem lazım önce.

Fazla bir eşya almadım. Üç tişört, iki pantolon, bir defter ve birkaç kişisel eşya. 1960 model, külüstür ama yadigâr olarak anılması gereken, çoğu fotoğrafı yakan ama anılara bir hayli düşkün Zenit fotoğraf makinem. Olur da gecikirsem solmasınlar diye saksılarımın arasına su kapları, kapların içine saksılardaki topraklara uzanan ipler koydum. Sonra ben dönene kadar sabretmelerini umarak çıktım evden. Evin kapısını kilitlerken gülünç bir durumdaydım. Evinde hissedebilmek için evinden gitmesi ne garip insanın. Ne tuhaf, bir gidiş, istesek de istemesek de ardında solmaya yüz tutacak şeyler bırakıyor ve biz bunu yeni bir şeyler hayat bulup açabilsin diye yapıyoruz aslında.

Apartmanın kapısından çıkar çıkmaz gürültünün içinde buluyorum kendimi. Şehrin karmaşasına isyan etse de şehirden kopamayanlar için izleme vakti. Neden bırakamıyoruz bu şehri? Yakamızdan hiç düşmeyen bir rozet gibi deliyor mu üstümüzdeki hırçın gömlekleri?

Geç kaldım, hızlanan adımlarla kalabalığın içinden geçip, taksiye doğru ilerliyorum. Tam yaklaşmışken, bir adam koşarak, taksinin kapısına atılıyor. "Kusura bakmayın, acelem var," diyerek biniyor hızlıca. Kaçırdığımız taksiler... Biraz çirkef olsaydım hiçbir taksiyi kaçırmazdım. Gerçi sesim biraz çıksaydı hiçbir şeyi kaçırmazdım ya ben. Neyse ki benim talihsizliklerim hep işlek caddelerde gerçekleşiyor da ardından hemen yeni bir taksi yanaşıyor kaldırıma. Eşyaları bagaja atıp biniyorum. "İstasyona doğru lütfen, mümkünse kestirme yoldan." Hareket ederken caddeye bakıyorum ardımdan. "Yolcuların dilekleri kabul olur," demişti biri, ben dönene kadar benden aldığı kötüyü iyiden iyi edip bana geri vermesini diliyorum. Döndüğümde, tüm sevgilerin daimî ve koşulsuz olmasını istiyorum. Bir de çiçeklerim var tabii, umarım solmazlar. Sevgiyle büyüttüğünüz herhangi bir şeyin yokluğunuzda bıraktığınız gibi kalamayışı reçetesi olmayan, amansız bir hastalık gibidir.

İnsan alıştığında koskoca bir çığ bile küçük gelirmiş gözüne. Gördüğü her fırtınayı rüzgâr sanır, bir gün elbet geçeceğini düşünür ve kabul etmezmiş yorgun düştüğünü. Sahi, neden kabul edemiyoruz biz yenilginin de galibiyet kadar nihai olabileceğini? Bak, içinde koskoca bir dünyayı taşımak biraz marifet, biraz da mağlubiyet artık insanlar için. Arkasını dönüp gidebilen, bırakabilen mi güçlü, yoksa kalıp yaşayacağı her şeyle yüzleşebilecek cesareti olan mı? Geçerli sebepler, bahaneler ve ardı arkası gelmeyen avunmalar. Neden çok zor bir biletin peşinden gitmek? Şimdi gidiyorum ve bu bir şeylerden kaçmak için değil, bir şeyleri bulmak için. Her yolculuk kabul edermiş bir yolcunun dileğini, bundandır bazen sadece dileklerim için çıkıyorum yola. Uzun uzadıya camdan bakıp evrene minnetlerimi ve isteklerimi fısıldayabileceğim yolculuklara.

İstasyona tam zamanında vardım. Koridorda ilerliyorum, koltuk numaram 7a. Yerime geçip çantamdan defterimi çıkarıyorum, kulaklığımı takıp eskiden çok dinlediğim ama şimdilerde unuttuğum bir şarkı seçiyorum. Eskiden sevdiği ama sonra bir kenara koyduğu şarkıları dinlemek, insanın dejavusudur. Defterde boş bir sayfa açıp sağ üst köşeye tarihi yazıyorum, yer: 7a. Tek başına yaptığınız yolculukların en güzel yanı sadece kendinize dürüst olmak zorunda oluşunuz. Yol boyunca hissettiğim, aklıma gelen, aklımdan hiç çıkmayan ne varsa yazıyorum. Gittikçe gidiyoruz ve sanki kilometre başı içimde bir şeyler büyüyor, yuvarlanıyor ve çarpıp duracağı yeri buluyor.

Saksılarımın arasına koyduğum su kapları gibi hayatımızın belli yerlerine de bir gün ihtiyacımız olursa diye böyle su kapları koymamız gerekiyormuş, yola çıkınca anlıyorum. Anlıyorum, zamanın ve mekânın ötesinde, kendimi en çok kendimde buluyorum.

Mehmet Ali & Akşamsefası

YALNIZLIK YILDIZLARDA ADORE

İlkin bizi şenliklerde gül şaraplarıyla kandırdılar
bohçamı indirdim, içtim nehirleri, pantolumu -mintanımı da-
Üstümde metelik yok, kıymetsizim yerim yurdum neresi?
ben öksüz, bir başına, yüce yurttan kovulmuş, buralı değilim
Pek diyardan haber dolu cepkenim, bulutlarım is tutmuş
Göğü de kerpiçle sıvamışlar, kuşlar şehre hapsolmuş
burayı sevemedim

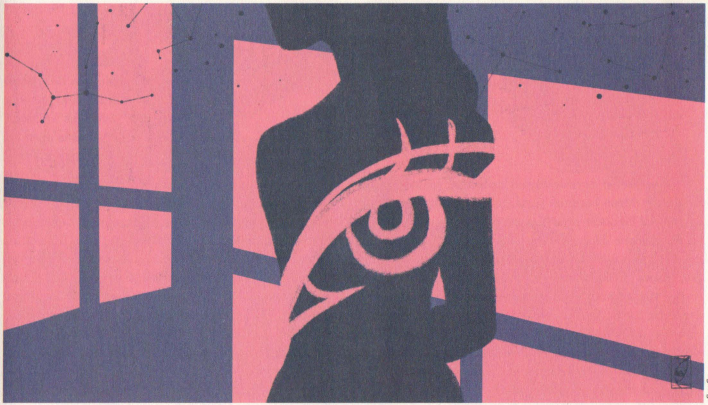
Bir ince patika gider güneşin toprağa değdiği yerden
her geçişinde hoş olur mahrem yerleri tanrının -hatırla nasıl güzel kıldı seni bir avuç çamurdan-
hurralı sevişmekler doldu cennet -ki bilmem hangi namert yüzünden dünyadasın-
Kızıl kiremitler gizlemiş her sızlayanı ve bir ağababası, şu aynı ağababası bize hicvedilen
sormadı bir gün hacerlerden ne haber, kaçı yaşar, kaçı ölür?
Bakın burası bir yok olmaklar şehridir
dört yana saçılmış nergiz -ay doğuyor sabahları-
(bakmayın bir kadın vardı, gözümü onunla açtım ben
yalnızlığa beraber olduk, üç yanlışı beş doğru ettik, amenna)
ben öksüz, sırtımı sıvazladı yıldızlar, dileğim kabul olmadı

gözüm yok dünya malında, ahireti sen belledim, gözüm yok

Sedef sandıklarda çürür haysiyet, ar velhasıl dikte ettiği bu halkın
elinden gelse mahpusluk edecek her gayrı fikri -bugün tersimden uyanmadım-
Sadece bilirim, bilirim ihtilalin en sert hâlidir yıkmak ve yeniden inşası bir senfoni edasıyla
Ben illegal severim efendi -anlamam masumiyetin tek zerresinden-
muhallebici görsem sevişmek isterim bu çapulculara inat
kalpazanlar, ne idiği belirsiz politikalar karşısında işte biz böylece birbirimizin olduk
sana dokunan yerlerim bir çocuk sevinci şimdi

Eskiden kızcağız anamın kokusuyla uyurdum, kızcağız anamın kokusu beni mutlu ederdi
Düşün, düşün ki yeniden doğmuş bir bebenin dilinden — aldığım her nefes bu kadar kutsal olsa diyorum tükenmez şahit olur aciz ruhum Yehova'nın sahteliğine, göz kırpar nur vücutlular sonra
Nasıl yoksul, nasıl derde deva arayan betonarmeler arasında
bir yavrucak bıraktım kendime hayalinin gebesinden, büyüdüm baba oldum
Adının her harfine yeni bir lisan konuşur kadim insanlık -işte o gün okumayı sökerim-
sökerim, elimde haşlanmış yumurtam ve bir tas su unutturur tüm ezbere bildiğimi
ben öksüz, tanrıyla tanışsaydım ona kırgın olduğumu söylerdim
avucumdan alınmış tuttuklarım, dudaklarımda yangın türküsü (ona üzgün olduğumu söylerdim)
fakat ben buralı değilim -olmak da istemem-
Size kalsın bu lanet, bu kabir azapları -hâlâ ensemde durur yıkıp geçtiğiniz hissiyat hırkası, size kalsın-
Ben bir belkiye sığındım Adore, suretin sugötürmez bir kesinliktir -ne'm varsa sizin, gözüm yok-
gözüm yok dünya malında, ahireti sen belledim, gözüm yok

(ne kadar isem o kadarım yani.)

Didem Dağlıoğlu

Sidal Yurt

YAŞAM BİR ÇOCUĞUN ELİNDE

Dünyamı beyaz kâğıtlara sığdırabildiğim zamanlardı. Saatler süren yürüyüşlerde düşündüğüm tek şeyin oyun olduğu zamanlar... Çocukken bir çift kalem duygularımı ete kemiğe büründürmek için yeterdi hatta artardı. Düşlerim vardı, sönmeyen bir ışıkla her gece baş ucumda odamı aydınlatırdı. Hayal kırıklıklarım olurdu ama kalp kırıklıkları henüz kapımı çalmamıştı. Yaralarım akşama kadar kanar, yastığa başımı koyup gözlerimi kapadığım an sızı yiterdi.

Yaşamın içinden düşen de, insanın içine düşen de hayal 'kırık'larından kopup ruha karışan o ilk damla gözyaşı. Uzun zamandır bazı hisleri o kadar derine saklamışım ki, kaybolmuşlar. Ancak kayboldukları yerde öylece durmuyorlar. İçimi kemiriyorlar gece yarıları, beni yokluyorlar. Bulunmak istiyorlar, oysa artık kayıplar. Bana yabancılar. Öyle bir sırt çevirmişim ki kendime, başımı çevirdiğim her yerde sırtım bana bakıyor, karanlıkta kalıyorum. Karanlık kalıyorum. Çocukken siyah gölgeydi, gölge soğuk. Soğuksa bir ceketle geçerdi. Beyaz kâğıttaki siyah dağılsın diye fırçanın ucundan bir su damlası damlatmak yeterdi. Artık içimdeki boşluğu doldurmaya yetmiyor ansızın kapısını çaldığım eski anlar. Boşluk çürür mü hiç? Çürüyor! Tenhaya çekilmiş şimdiki zamanımda, çocuk ruhumun hevesli bekleyişlerini arzuluyorum. Her arzu bir kalp kırıklığına denk düşüyor. Esiri olduğum kinden kurtulabilmek için affetmek istiyorum kendimi. Bir zamanlar yabancısı olduğum kalp kırıklıkları her an ruhumda belirip düşlerimi benden öteye sürüklüyor. Hayal kırıklıklarına razı oluyorum çürüyüşte.

Boşluk çürür mü hiç? Çürüyor!

Dinlenmeyi bekleyen sayısız şarkıyı, görülmek istenen şehirleri en uzağa koyup aynılıktan şikâyet etmek "büyüklere" mahsus. Sabahtan akşama dek dinlenen tek şarkının anlamı dahi sadece nakaratında, geçmişteki sızıya denk düşen kısmında. Şimdi yeni yıldan çocuk ruhumu dilemek için çok mu geç? Adım atamayacağım yolları bitirmiş olma hayali geçmişte kalan bir yaprağa mı hapsoldu? Yanlış. Bir çocuğun kahkahaları enkazın altında savunmasız kaldığında, bir yavru köpek yuva bulamadığında, kalbindeki kiri karanlıkta gizlemeye çalışan insanlar çoğaldıkça, yaşam yeryüzünde lanetlenip hayal dolu kâğıtlara sığındı. İçimde tarifsiz bir sızı var. Suskun bir haykırışta rengimi kaybediyorum yaş aldıkça. Şimdi bir çocuktan sulu boyasıyla karanlığımı dağıtmasını istemek için çok mu geç?

Mehmet Ali & Akşamsefası

KORKMA, BENİM İŞTE...

İnsanın bir saksısı olmalı, hem de devamlı
Bakacak bir çiçek, bir kuş,
Ölmesin diye yorulmalı, anlayın...
Yani, birgün, hesaba durmalı.
Turgut Uyar - Veys

Değişim her devirde büyülü bir kelime; cebindeki taşlar zaman zaman başımızı yarsa, gürültü patırtı çıkarsa ya da en kötü ihtimalle suyu birazcık bulandırsa da bu böyle; *mutluluk, hiçbir dilde*, öyle yazıldığınca kolay okunmuyor, gül dediğin illa ki kanatıyor. Bizi falanca yola sürükleyen, filanca yoldan döndüren söylemler de kot pantolonların bel yükseklikleri ya da paça genişlikleri gibi durmadan değişiyor; birkaç kuşakta bir renkten renge girip, gereksiz olan her şeyi gözünün yaşına bakmadan ardında bırakan, yükünü attıkça hafifleyen ve hafifledikçe ele avuca sığacak kadar küçülen bir dünyada hayatta kalma şansımız -karanlık zamanlarda olduğu gibi bugün de- bazı güvenlik sorunlarını profesyonelce halledip halledemediğimizle, her türlü kaosu mekanik bir nezaketle basitleştiren kısayolları keşfedip keşfedemediğimizle, hassas bünyelerimizin birtakım elzem *güncelleme*lere uyum sağlayıp sağlayamadığıyla ölçülüyor.

Çünkü işte korkunun evrimi, türün evrimiyle atbaşı gidiyor; ağızlardan düşmeyen şu meşhur büyük resim kaçınılmaz şekilde netleştikçe *ufkun arkası*na dair hayaller birer birer soluyor, benliğin alan kavgası sertleşiyor. Dünya küçüldükçe korkular büyüyor, çeşitleniyor, çetrefilleşiyor: 21. yüzyılın dünyasında yirmi yaş dişi olmaksızın da gün akşama kavuşuyor pekâlâ ama işte insan insana kavuşamıyor. Ateşin *anlam*ına yüz vermeyince ona hâkim olmak da bir işe yaramıyor, herkes önce kendi gölgesinden korkuyor. Bütün ışıkları yaksak da boş, orman hâlâ -evet, hâlâ- soğuk ve karanlık; günün sonunda sağı solu kaygılı bakışlarla yoklayıp, olası *yaban*ın tehditkâr kokusunu almaya çalışırken donayazmış parmaklarımızı bir parçacık ısıtabilmek hepimize yetiyor. Son derece ***özel*** sebeplerden dolayı kimseyle paylaşmaya gönül indirmediğimiz o sıcaklığın anlamını düşünmekse hâlâ -evet, hâlâ- lükse giriyor ya da son zamanların gözde deyimiyle olayları fena hâlde *dramatikleştiriyor*. "Zaman yok, zaman!" deniyor, uzun cümleler kurup hatlarda bekleme yapan o gafil ya kurda kuşa yem oluyor, ya siyah-hüzünlü bir kalp *ideogram*ına dönüşüyor ya da iyisi mi, önce *sessize alnıp* sonra bir güzel *engelleniyor*: Sana ayrılan değerli zamanı yapıcı bir şekilde değerlendirip profesyonel bir el çabukluğuyla *kısayol*unu gösteremezsen, sistem seni *takipten çıkıyor* hatta yok yazıyor. Ömürler geçiyor ve gül dediğin illaki kanatıyor.

*Değişim*in "Gel!" dediği dönemler de vardı oysa, bol pantolon paçalarının dalgalanarak sokakları arşınladığı yıllar; "biz" dediği, "beraber" dediği, "güçlüyüz" dediği, "dur" dediği, "düşün" dediği; ateşin sıcaklığıyla gevşeyen gölgelerin birbirine dokunup dönüştüğü, güvenip değiştiği yıllar ve tabii sonra, *büyük resmin* yavaş yavaş sahneyi kaplamasıyla yıkılan duvarlar ve rüyalar... Nihayetinde *neme lazım*cılıkla daralan pantolon paçaları ve kimseyi kucaklamayan kentler, kendimize *yeterince yüksekten* bakmak suretiyle korkumuza meydan okuduğumuzu sandığımız yıllar: "Bak!" demişti bu kez değişim, "Bak ki gör, koca evrende küçücük bir noktasın, kendini o kadar da önemseme! Hiçbir şey senin kontrolünde değil ki. Anlamı yok işte, düşünme!" Pekâlâ "harcanabilir" olduğumuzun sarsıcı bilgisi serin bir rüzgâr gibi yalayıp geçmişti cılız ateşlerimizi; şaşkınlıkla ve beklentiyle aralanmış dudaklar ince uzun bir çizgiye dönüşmüş, "E, tamam o zaman, dağılalım," denmiş, asayiş sağlanmıştı.

Ama işte *değişim* durmuyordu, elbette *mutluluk, hiçbir dilde*, öyle yazıldığınca kolay okunmuyor, gül dediğin kanatıyordu: Tam canımızı dişimize takıp, *öte*kinin kesik bacağına bakmamaya çalışarak kırık kolumuzu utançla yenimizin içine saklamayı öğreniyorduk ki *değişim*in cebindeki taş yine bir bardak suyu bulandırdı: *Koca* dünyanın tekinsiz bir mezraya dönüşmesi yetmezmiş gibi bünyesindeki minicik bir kara noktadan öte bir şey olmadığımız *koca* evren de yavaş yavaş küçülüyordu. Bin yıldır *ufkun arkası*nda aradığımız o sürpriz yumurta sürüne dolaşa gelmiş, *âlem buysa kral sensin*'e dayanmıştı.

Yönetmenin bir hâkimiyetsizliği miydi bu, yoksa kaderde bir hezimet mi söz konusuydu bilinmez ama artık rüzgâr tersten esiyordu: "O kadar *değerlisin* ki..." deniyordu her yerde, "Yani o kadar olur!" Herkes köşebaşlarında birbirinin kulağını büküyordu, "Aman ha, enine boyuna pazarlık etmeden incilerini ona buna verme. Bir ölç, biç bakalım, *öte*kinin elinde ne var, *öteki* ne vadediyor," diye fısıldanıyordu. "Sakın savunmayı boş bırakma, olur olmaz yere dükkân açıp itibarından olma, hem öyle ilk elden pek hevesli de görünme, karnını açma, övgünü de yergini de gösterme, aman o *değerli* fikrini beyan etme. E, su yakmıyor bu bak, yargılamazsan yargılanmazsın ya, sağını solunu iyice emniyetle; e, canım, bugüne, dün sabaha, şu yaza onunla/onlarla mı çıktın? Olsa da olur olmasa da; günün sonunda kapan kendine, çek zırhını, kendini kendinle *güncelle*, nokta noktalı yerleri neredeyse bir refleks gibi beliriveren kaygısız kayıtsızlığınla lehimle, dizini izle, profilini düzenle, *engellenen hesaplar*a birini daha ekle... Dünyaya gönül indirme; çok hevesliyse o yükselip baksın gönlüne." Önceki sezona dam-

Gamze Erginel Dicle

gasını vuran herkesin kolaylıkla harcanabilir olduğu bilgisi, yeni sezonda "sen hariç"le *güncellendiğinde* çoktan iş işten geçmiş, duvarlar örülmüştü. Büyük umutlarla başlayan bu uzun yolculukta bir bakıma başladığımız yere dönmüştük işte: Müşterek bir akılla ve duyguyla var edilen onca kazanımı mümkün kılan *bağlar* artık pek çok şeyi zorlaştırıyor, ayak bağı oluyor hatta neredeyse bir zaaf olarak görülüyordu: *Biricik* olanın *anlamı*na yüz vermeyince, sevginin de bir anlamı kalmıyordu, herkes *öteki*nin gölgesinden korkuyordu.

Başımıza ne geliyorsa korkudan, avucumuzdan kayıp giden her şey korkudan: Günün sonunda canımızla, kanımızla beslediğimiz o cılız ateşin başında, en eski atalarımız gibi ötekinden ürkerek, yapayalnız üşürken, her türlü gönül ağrısını şıp diye dindirdiğine inanılan şu meşhur "şimdi ve burada" efsanesinin geri planındaki kayıtsız natürmortları tamamlayan bir desen gibi *mutlak mutlu* ve *tam* sayıyorsak kendimizi, hele bu, işte *korkunun korkusu*ndan. "Niyetim mutluluğun insan hayatındaki her türlü anlamını inkâr etmek değil," diyordu Wilhelm Schmid[1], "Mutlaklaşmakta olan anlamını görelileştirmek sadece. Mutluluk önemlidir ama anlam daha önemlidir. Hayatta tek meselenin mutluluk olduğu, modern hayattaki anlam kaybını mutlulukla ikame etmek isteyenlerin bir masalıdır ama mutluluğun sırtına kesinlikle taşıyamayacağı bir yük yüklemiş olurlar böylece."

Pandeminin şifasıyla birlikte, mümkünse aşkın ve intiharın aşısının da bulunmasını merakla beklediğimiz şu günlerde *değişim*in büyülü dili derdimize derman olur mu bilinmez ama Mars'ın ve ayrı yazılan de'nin bile sırrını çözen insanoğlu *korkunun korkusu*na da bir *kısayol* ekleyip, onu *çöp sepeti*ne sürüklemedikçe, küçüle küçüle avucumuza sığan ve kütlesiyle birlikte *anlamını* da yitiren bu dünya bir gün ellerimizden düşüp paramparça olacak. Dünyaya ve *öteki*ne topyekün bağışık kalmanın bir yolu olmadığına göre bir üst *level*'a geçip *hayatta kalmak* kadar *yaşamaya* ve *anlamaya* da cesaret etmenin zamanı gelmedi mi artık? Yüreğin nerede? İyi niyete iyi niyet, insana insan gerek. Korkma, benim işte.

[1] *Mutsuz Olmak / Bir Yüreklendirme*, Wilhelm Schmid, Çeviren: Tanıl Bora, İletişim Yayınları.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Kelimenin Hikâyesi

Erhan İdiz

Etimoloji

Kelimelerin de hikâyesi vardır. Onlar da diğer canlılar gibi doğar, çoğalır ve ölür. Etimoloji, yani köken bilim, kelimelerin hikâyelerini inceler; onların doğumunu, göçünü ve yeni ikametlerini takip eder. Bu, heyecanlı ve öğretici bir iz sürüştür. Altay Dağları'nın sarp kayalıklarında doğan bir kelimenin bazen Sahra'yı ve Pasifik'i geçtiğine şahitlik eder, bazen bir Anadolu köylüsünün dilinde yaşamaya çalıştığını görürsünüz. Biz de bundan böyle her ay beş kelimenin hikâyesine şahitlik edeceğiz.

Mezzup

Günümüzde hakaret maksadıyla kullanılsa da muhteşem bir sözcüktür. Anlamı birine/bir şeye âşık olan, ona doğru çekilen kimsedir. Yani cezbeye kapılan, kendinden geçen, pervane olan... Yaradan aşkıyla dengesini yitirene de meczup denir. Arapça sözcük, cazip ve cazibe ile aynı köktendir.
İnsanın değeri sevdiğiyle ölçülür. Siz neyin meczubusunuz?

Nahif

Hassas, ince, duygusal demektir. Arapça nhf "zayıfladı" kökünden gelir. Zaman zaman naif sözcüğü ile karıştırılır. Oysa naif; saf, deneyimsiz, acemi demektir ve dilimize Fransızcadan geçmiştir.
"Nahif, hassas, çekingen bir çocuktun. Bunlardan başka, mahzun ve yalnızdın. Bu yaradılışta, bu vaziyette bir kimsenin toplumdaki hâli haraptır..."
Bir Kadın Düşmanı, Reşat Nuri Güntekin

Nefret

"Nefret, başarısızlığa uğramış sevgidir." der Kierkegaard. Nefret; iğrenme, tiksinme anlamını Türkçede kazanmış bir kelimedir. Arapça sözcük aslında paniğe kapılıp kaçmak demektir ve dilimizde de uzun yıllar böyle kullanılmıştır.
Sevmeyi başaramayanların duygusudur nefret, kaçıp gidenlerin...

Ezgi

İnsan, kulağının duyduğu her titreşime ses demiştir. Eğer bu seste bir ahenk yoksa gürültü; bir ahenk, güzellik varsa ezgi ismini vermiştir. Eski Türkçeden gelen ezgi, belli kurallara göre düzenlenmiş, kulağa hoş gelen ses dizisi, melodi demektir. Ezginin bir diğer anlamıysa eziyettir. Ezgi garip bir sözcük, dinlemeyi bilene melodi, bilmeyene eziyet olur.

Şebiyelda

Farsça "şeb" (gece) ve "yelda" (uzun) sözcüklerinin birleşmesinden oluşan sözcük, en uzun gece anlamına gelir. Edebiyatımızda sıkıntıyla geçen uzun geceleri veya yârin siyah saçlarını anlatırken kullanılır.
"Şeb-i yeldâyı müneccimle muvakkit ne bilir / Mübtelâ-yı gama sor kim geceler kaç sâat," der Şair Sabit. Yani "En uzun geceyi takvimi hazırlayanlarla yıldız ilmiyle uğraşanlara değil aşk derdine düşenlere sor."

Bergamot

Turunçgillerden bir ağaç ve bu ağacın meyvesidir. Bergamot dilimize Fransızcadan geçmiştir. Fransızlar da bunu, İtalyanca "bergamotta" kelimesinden almıştır. Yalnız sözcüğün kökü gidersek Türkçeye, beg armuduna geliyoruz. Yani Türkçeden İtalyancaya geçen beg armudu, Fransızca üzerinden bize bergamot olarak geri dönmüş.

Miraç Yıldırım

Naile Dire

PERİLİ KIZ

Periliyim
Açılacak kapılarım var gece vakti

Göğün gri kürkünü giydim ve başladı
O ürkütücü dans cinli koyaklarımda
Benden çözülen bir diğerimle başkayım
Başkayım tam tersimle aynı anda anlaşan
Periliyim, kapılarımı aç bir bir geceleyin
Keşfet rüyamı nasıldır kamaşsın ruhun
Dolaş odalarımı yavaş yavaş korkulu
Ve korkun sıcaktır senin ellerime dokun

Sulu gözünü gözgöze ver deligözümle
Bir nehre akıp neyi sızdırır o saatler
Gölgeler görünür bir dağılır bir karaltı
Yürür arkanda biri mi var dehşeti
Yaklaş simsiyah sırrıma belki nasıldır
Keşfet kâbuslarım her gece ışıldar
O coşkun ürpertini soluksuz izlesem
Karışsan ben olsan sana geçirsem kuşkumu
Çatı katımda dayanılmaz katı çatırdayan odam
Tüm çatışmanın tutulduğu ay vakti gıcırdar
Periliyim, kalbim uğuldar geceleyin
Keşfet kalbimi nasıldır kamaşsın ruhun
Beni deliliğimle değiş dans et saat üç
Gözüm bir nehre aksın tüm gece

Kıkırtılar diğerimden geliyor sustur
Sağalt beni güneşin parıldayan hasadında

Mehmet Ali & Akşamsefası

Can Öktemer

NICK CAVE'LE DÜNYADA BİR GÜN

"And if you feel you got everything you came for
If you got everything and you don't want no more
You've gotta just keep on pushing,
Keep on pushing
Push the sky away"
Nick Cave

Bazı insanlar kasvetlerini, karabulutlarını heybelerinde taşırlar; onların gölgelerine bile dikkatli bakarsanız gök gürültülü, sağanak yağışlı ruh hâllerini görebilirsiniz. Kasvetin çağrışımı genellikle olumsuz olsa da orada günümüzün yapaylığının aksine hakiki bir şeyler saklıdır. Belki de bu yüzdendir siyahın asilliği. Çünkü her şeyi olduğu gibi saklamadan gösterebilme kabiliyetine sahiptir. Bu hâletiruhiye aynı zamanda güçlü bir sanatsal ifadeyi tarif eder. Nick Cave örneğin tam da bu havaların müzisyenidir. Melankolik havaların, atmosferin öz, hakiki kahramanlarından biridir. Pozculuk, maskeler, roller onun kitabına pek uygun değildir bu yüzden. Şarkı sözlerinden müziğinin karanlık tonlarına, yüzünden her daim eksik etmeği ciddiyetiyle güneşli bir havada kara bulutları tepenize toplayacak kudrettedir.

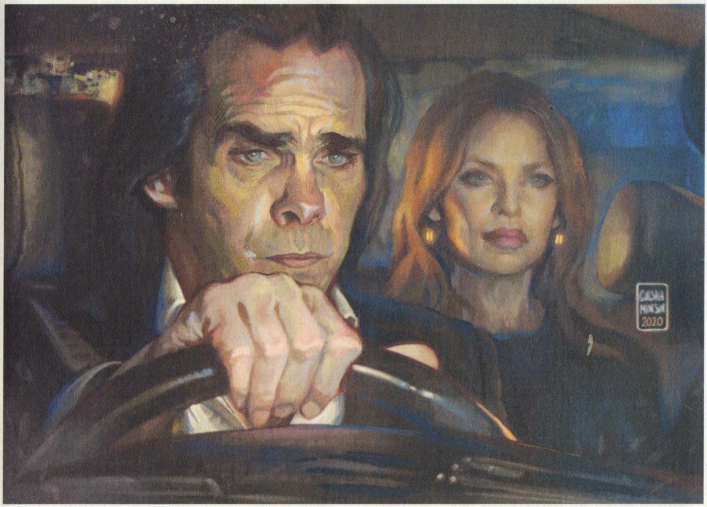
Bazı insanlar kasvetlerini, karabulutlarını heybelerinde taşırlar...

Nick Cave, 1980'li yılların ortalarından itibaren aktif olarak müzikle uğraşan, şarkı sözü yazarak aşkı, cinselliği, kaosu, insanın karanlık yönlerini hikâye anlatıcısı titizliğinde ele alan, kurduğu Nick Cave and the Bad Seeds grubuyla punk ve greengrass türlerini müziğinde harmanlayan biri. Otuz yılı aşkındır müzikle ya da sanatla uğraşıyorsanız elbette anlatılacak bir dolu hikâyeniz oluyor. Iain Forsyth ve Jane Pollard'ın yönettiği *20.000 Days on Earth* belgeseli Nick Cave'in dünyadaki bir gününe odaklanan ilginç bir yapım. Film, Cave'in *Push the Sky Away* albümünün kaydedilme sürecine, şarkı yazımına, ilham kaynaklarına, müziğin dünyayı anlamlandırma çabasına ve müzisyenin çocukluğuna, babasıyla olan ilişkilerine ve romantik ilişkilerine varana dek hayatından kesitler sunuyor.

Müzisyen belgeselleri, genellikle sanatçıların yaşamlarının epikleştirildiği ya da aşırı övgülere bulandığı anlatılardır. Dolayısıyla o tip belgesellerde müzisyenlerin gerçekliğini tam anlamıyla göremeyebilirsiniz. *20.000 Days on Earth* bu anlamda bilindik müzisyen anlatılarına benzemiyor. Film, klasik belgesel anlatıları kalıplarının dışına çıkarak, Nick Cave'le güzel bir içki masasında sohbet ediyormuşçasına, samimi bir ortam yaratıp müzisyenin iç dünyasına dâhil ediyor bizi. Nick Cave, sözünü sakınmadan zihninden geçenleri doğrudan bize aktarıyor; nelerden ilham aldığını, nasıl bir çocukluk geçirdiğini, babasıyla olan ilişkilerini, Berlin'deki "yüksek kafalı", dibine kadar punk günlerini bir film şeridi gibi bize aktarıyor. Sohbetin istikameti, yağmurlu bir günde Brighton caddelerinde dolaşırken bazen de hoş bir masada sohbet giderek koyulaşırken gerçekleşiyor. Film boyunca direksiyonun başında Nick Cave'in olduğu arka koltukta da Kylie Minogue'un oturduğu arabayla şehir turu atıyoruz. Yağmur damlacıklarının arabanın üzerine düştüğü, sileceklerin hızla sağa sola sallandığı anlarda ikili arasında sohbet geçmişten yüzleşmekten kaçınılan korkulara geliyor sonra Warren Ellis'le öğle yemeğinde bir araya geliyoruz. Nina Simonelu hatıralar, geçmiş ve gelecek aynı sofrada buluşuyor ya da çocuklarıyla pizza yiyip kovboy filmi izliyor. Film boyunca karşımıza çıkan hasbihâl anlarında en çok öne çıkan konu şarkı sözü yazarlığı ve hikâye anlatıcılığı oluyor.

Kurmaca ve Gerçek Arasındaki Nick Cave

Şarkı sözü yazarlığı 1960'lı yıllardan günümüze çok önemli bir gelenek olarak kabul edilmektedir. Nick Cave de hiç kuşku yok ki bu geleneğin günümüzdeki en güçlü temsilcilerinden biri. Kendisinin müziğini poem-rock olarak kabul edilebiliriz. Melankoli, uç noktalarda gezen aşklar, yarıda kalmış aşk hikâyeleri, insanın arayışı, karanlık patikalar Cave'in

Gökşah Mihrah

parçalarında değindiği mevzular olagelmiştir. *20.000 Days on Earth*'ün de ağırlık merkezinde bunların olması şaşırtıcı değil. Şarkı sözü yazarlığı ya da müzisyenlik, Nick Cave'in şu galaksside tek başına dönüp duran, sıkıcı, mavi küredeki anlam arayışlarından hatta özgürleşme çabalarından biri. Kendi ifadesiyle "Günlerimiz sayılı. Boşa geçirmemeliyiz. Kötü bir fikre göre hareket etmek, hareket etmemekten daha iyidir. Çünkü fikrin değeri, uygulayana kadar asla kendini göstermez. Bazen bu dünyanın en küçük fikri olabilir, içinizde baş gösteren küçük bir alev. Kendisine karşı çıkan bütün zorluklara karşı sönmeyecek bir ateş. O ateşe tutunursanız eğer, etrafında harika şeyler oluşturulabilir. Kütlesel, güçlü ve dünyayı değiştirecek şeyler, hepsi küçücük fikirlerden ortaya çıkar."

Film boyunca müzisyenin zihin dünyası şeffaflıkla ortaya dökülüyor: Nick Cave yazar olarak kendisine kurduğu dünya ile kuru gerçeklik arasında nasıl salındığını, gündelik hayatta yaşadığı deneyimlerin şarkı sözlerine nasıl yansıdığını topu çevirmeden, açık yürekli bir şekilde aktarıyor. Özellikle gerçek ve kurmaca arasındaki ince çizginin farkında olan Nick Cave; canavarların, kötü adamların, kahramanların, mutlu sonların, yarıda kalan melankolik öykülerin, fırtınanın, yağmurun eksik olmadığı dünyasında daha mutlu gibi görünüyor. Kuru gerçeklik rasyonalitesi kolaylıkla öngörülebildiğinden jilet gibi takım elbisesini sırtından hiç çıkarmayan Nick Cave'in pek uğramadığı bir topoğrafya hâline gelmiş. Cave, önüne konan katı gerçeklik perdesini yırtmış, sadece kendisinin ilgi gösterdiği şeylerle kendine ait evreninde mutlu mesut takılıyor gibi görünüyor.

Nick Cave, film boyunca bizim için "gökyüzünü bir kenara itiyor", manzara ortaya çıkıyor...

Jilet gibi takım elbiseleri ve daimî ciddiyetiyle Nick Cave, müzik dünyasının nevi şahsına münhasır kişilerinden. Yerküredeki 20.000 gününe tanık olduğumuz belgesel de bizi Nick Cave'in az bilindik dünyasına yolculuğa çıkarıyor. Nick Cave, film boyunca bizim için "gökyüzünü bir kenara itiyor", manzara ortaya çıkıyor, gerçeklikle kurmaca iç içe geçiyor. Sonra da sıradan bir günde dünyada karşılaşmışız gibi direksiyonun başına geçip, radyodan Robert Johnson parçaları açıp bizi gece yolculuğuna çıkarıyor. Derin hakikatlerin konuşulduğu ıssız otobanda ilerliyoruz kendi gerçekliğimizi arayarak…

Mehmet Ali & Akşamsefası

YAYIN YÖNETMENLERİ YAYINEVLERİNİ ANLATIYOR
RASKOL'UN BALTASI

Burak Fidan

Raskol'un Baltası'nın yayıncılık serüvenini 2003 yılında Orhan Duru'yla tanışmamla başlatıyorum. Orhan Duru müthiş bir öykücüdür. Düşünün, bir yazarla tanışıyorsunuz, tanıştığınız gün size evinde bir oda veriyor. Sabah bir uyanmışsınız, önünüzde bir defter, içinde siz uyurken yazılmaya başlanmış metinler, notlar... Okumaya başlıyorsunuz, uyandığınız ev çoktan kurgusal bir yapıya dönüşmüş; siz de bu yapının içinde yarı gerçek, yarı düşsel, biraz yazar, biraz da roman kahramanısınız. İşte Orhan Duru'nun öte dünyaya gitmeden önce yazdığı ilk ve son roman: *Az Roman*! Beş yıl boyunca, 2008'de Orhan Duru'yu yitirinceye dek, *Az Roman*'ın nasıl azar azar çoğaldığının en yakın tanığıydım. Duru'yu kaybettiğimizde kolumun altındaki dosyanın içinde Orhan Duru'nun *Az Roman*'ıyla, sözcüğün tam anlamıyla dünyada "yapayalnız" kalmıştım. Ne yapacağımı bilmiyordum. Sandığım kadar yalnız değilmişim. İlk dost eli Ferit Edgü'nün eli oldu. Hiçbir editörlük deneyimim yoktu. Edgü, biliyorsunuz, yazarlığının dışında, Türk edebiyat ve sanat yayıncılığının en parlak girişimi Ada Yayınları'nı kurmuş, yayın yönetmenliğini yapmıştır. O günlerde aktif bir yayıncılık yapmamasına rağmen hem kendi kitaplarını, hem de sorumluluk duyduğu yazar dostlarının kitaplarını yayına hazırlıyordu. İlk görüşmemizde editörlük mesleğiyle ilgili bildiklerini dilersem benimle paylaşabileceğini söyledi. Ne şans! Böylece Raskol'un Baltası'nın ilk kitabı *Az Roman*'la ne yapmam gerektiğini de Edgü'yle beraber geçireceğim zamanın içinde değerlendirebilme şansım doğmuştu.

2010'ların başında yerli edebiyat yayıncılığı her geçen gün etkisini yitiriyordu. KAFKAOKUR okuru! Edebiyat yayıncılığı ne demek? Edebiyatın alt türleri olan öykü, roman, şiir, deneme yazan yazarların kitaplarını basan bir yayıncılık faaliyeti değildir edebiyat yayıncılığı. Bizim için birbirleriyle ilişki içinde olan bir edebiyat topluluğunun yayın hareketidir. Dolayısıyla biz, henüz bir etkinlik göstermeden önce edebiyat dünyasına baktığımızda beraber hareket etmek istediğimiz bir topluluk görmüyorduk. Topluluklar yok muydu? Elbette vardı. Ama onları kurulu bir sahnenin ezberlenmiş senaryosunu okuyan yeteneksiz aktörler gibi görüyorduk. Belki çok genç olduğumuz için, belki içimizde bir *ateş Fedya* olduğu için, belki de *karşı tavrın* bu işin doğasında olduğunu bilmeden bildiğimiz için böyle görüyorduk. Tuhaf zamanlardı. Her gün olur olmaz yerlerde yeni yazarlık atölyeleri kuruluyor, adını daha önce hiç duymadığımız birileri öykü, roman, şiir nasıl yazılır başlıklı dersler vermeye başlıyordu. Her atölye kısa sürede bir yayın organına bağlanıyor, mezun ettiği öğrencilerin kitaplarını yayımlamaya başlıyordu. Tarihsel anlamda bir kültür taşıyıcılığı misyonunu yüklenmiş eski edebiyat dergilerinin çehresi de değişmeye başlamıştı. Güncellenmiş, hızlı bir üretim söz konusuydu. Edebiyat eleştirisi zaten hasta yatağında son nefesini vermek üzereydi. Tirajı yüksek gazetelerin kitap eklerindeki tanıtım yazıları yarı tanıtım, yarı eleştiri diliyle görevini yerine getirmeye çalışıyordu: Daha çok satmak! KAFKAOKUR okuru! Orada olmalıydın. Eğlencenin yeni başladığı zamanlardı. Edebiyat kitapları için lansman etkinlikleri düzenlenmeye yeni yeni başlanmıştı. Yayıncılar bu lansmanlarda transfer etmek istedikleri yazarların kaşe fiyatlarını konuşuyordu. Büyük yayınevlerinin pazarlama departmanlarının rolleri, yayın kurulundan daha etkin olmuştu. Her geçen gün, sokaklardaki büyük ışıklı billboard'larda kişisel gelişim romanlarının yeni yazarlarının yüzü parlıyordu. Edebiyat kendi temsil gücünü yitiriyordu. Sektör, bir yandan da edebiyatı temsil eden eskimiş yüzlere yeni bir makyaj yapma ihtiyacı içindeydi ve bu makyajı köhne edebiyat temsilcileri yüzlerinde layıkıyla taşıyabiliyordu. Sosyal medya gücü, gümbür gümbür geliyordu. Twitter, Facebook, Instagram yazarları çehresi hızla değişen bu ortamın en etkin vitrininde yerlerini almaya başlamıştı. Bizse, birkaç kişi, böyle bir ortamda ne yapabileceğimizi düşünüyorduk.

Biz kimiz? Biz önce Ahmet Güntan'ız! Raskol'un Baltası'nın kurucu editörü Ahmet Güntan'dı. Güntan, eli-

min altındaki *Az Roman*'ın içindeki edebî hazinenin değerini gören, görmek ne demek, benden bu değere sahip çıkmam için hiçbir desteğini esirgemeyen müthiş bir yazar/şairdir. 2011 yılında Ahmet Güntan, Ömer Şişman ve Ali Özgür Özkarcı editörlüğünde 160. Kilometre şiir dizisi, böyle yepyeni bir kimlik krizi ortamı içinde, taptaze kanlarla yayına başlamıştı. Güntan, bu taze kanların yeni serüvenlerine en başından beri destek olmuş, kitaplarını Yapı Kredi Yayınları'ndan alarak 160. Kilometre'ye getirmişti. Bir sonraki yıl Raskol'un Baltası'nın manifestosunu ilk romanıyla birlikte (*Olanlık.*) önüme bıraktı, böylece bizim de serüvenimiz başlamış oldu. İlk dört kitabımız Orhan Duru'nun *Az Roman*'ı, Ahmet Güntan'ın *Olanlık.*'ı, İsmail Pelit'in *Köpekler ve Allah*'ı ve Ozan Can Özübal'ın *İtlaf*'ıydı.

Sahnenin dışında bir edebiyatın peşindeydik. Hatta o kadar dışında bir yolun izindeydik ki ben yazarım diyen yazarlara kuşkuyla yaklaşıyorduk. İlk kitap mı, devam edecek mi, etmeyecek mi derdimiz değildi; kendiyle ve çağıyla hesaplaşma içinde olsun, kendi kimyasına teslim olsun istiyor, kişisel patlamalar arıyorduk. Ararsanız buluyorsunuz. Sonra Ozan Çınar geldi. Ozan, Raskol'un bize kazandırdığı en değerli arkadaşların başında gelir. Dizinin manifestosu, sanki onun için yazılmış gibidir. Bileğini kesseniz, edebiyatında yazdığı ne varsa orada, kanının içinde görürsünüz Ozan Çınar'da. Sonra azar azar çoğalmaya başladık. Ferhat Özkan'ın *Logosoloji*'si yayımladığımız en iyi öykü kitaplardan biridir. Ahmet Güntan'ın üçlemesi, son yayınladığımız *Bukalemun Manifesto*'yla tamamlandı. Raskol, sadece bu üç romanı (Roman demek âdet olmuş.) yayımlamış olduğu için bile çok havalı sayar kendini. Furkan Çolak, katran karası bir yıldızdır. Safa'yı unutmayalım. *Sanat Kaç Para?*, Raskol'un Baltası'nın edebiyat dünyasındaki tavrını sanat pazarında korkusuzca sergileyen anarşist ressam Behçet Safa'nın Ferit Edgü'ye mektup biçiminde yazdığı olağanüstü bir metindir. Dostluktur, sanattır, aşktır, her zaman erotizmdir.

Sevgili KAFKAOKUR, gördüğün üzere Raskol'un Baltası bir yayınevi değildir. Yayınevi taklidi yapan bir yayın hareketidir. Dolayısıyla benzerlerini arar, onların peşine düşer, bulur, önce arkadaş olur. Her geçen gün piyasanın edebiyatından uzaklaşır. Pek yazar sevmez. Şairleri, ressamları daha çok sever. "Ben" diye başlayan cümleleri okuyamaz. Bu yüzden yaşayan Türk yazarlarıyla arası iyi değildir. Arkadaşlarını okur. Sınır aşan bir ahlakçıdır. Tehlikelidir. Oyun bozar, oyun kurar.

BURAK FİDAN'NIN KAFKAOKUR TAKİPÇİLERİ İÇİN SEÇTİĞİ KİTAPLAR

Sanat Kaç Para?
Safa'dan Ferit Edgü'ye

Dekadans ve Ölüm
Orçun Ünal

Az Roman
Orhan Duru

Bukalemun Manifesto.
Ahmet Güntan

Yeterince Dinledik
Ozan Çınar

Mehmet Ali & Akşamsefası

Şehnaz Erkan

SEVİLME SAATİ

Bir telefon çığlığıyla
Yalnız bir güne uyandım
Bir an yanımdasın sandım
Ertele.
...
Bir telefon çığlığıyla
Yalnız bir güne uyandım
Bir an yanımdasın sandım
Kapat.
Dün de yok, yarın da yok
Sonsuz bir şimdi içinde
O an... Tamam, kalktım, tamam.

Çıplak ayaklarımı yorgandan çıkarıp aşağı sarkıttım. Yatağın içinde doğruldum. Saat yediyi on bir geçiyor. Yatağın sıcak ve nemli ikliminden buz gibi odaya adım attım. Yedi buçuğa kadar banyodan, sekize kadar da evden çıkmam gerek. Sekizi çeyrek geçe durakta, en geç dokuzda da ofiste olmalıyım. Şu andan itibaren kurulmuş bir makine gibi, programlanmış hayatımın çarklarını çevirmek üzere harekete geçmek zorundayım. Ne dün yaşadıklarımı ne akşamki planlarımı ne de gelecek hayallerimi düşünmeye vaktim var.

Gökdelenlerden tükürdüm dünyaya
Ben hayatım boyunca
O yüzden kupkuru ağzım
Bak, geçmedi yıllarca

Başlama yine lütfen. Sabahları çekilmiyorsun, gerçekten. Bozulacak bir şey yok, insan seni günün her anında sevemez. Aslında bu herkes için geçerli. Benim için bile. Mesela Lütfü Bey beni öğleden önce, Şermin akşamüzeri, Deniz de gece onla on bir arasında sever. Gülme, gerçekten öyle. Lütfü Bey'e maillerimi sabahtan atarım bu yüzden. Öğleden sonra atarsam ancak ertesi sabah cevaplar çünkü. Şermin'in aklına akşamüstü gelirim. "Aşağıda bir kahve içelim mi?" diye arar. Başka zaman ben ararsam meşgule atar, yine akşamüzeri döner. Deniz dokuz buçukta gelir, sevişiriz, sonra ya evine gider ya da burada uyur. Herkesin bir zamanı var demek ki. Böyle kabul etmeli. Ama oyaladın yine beni.

Aceleyle duşa girdim.

Sırılsıklamdı, soyundu
Vücuduma dokundu
Biraz pürüzlü tenimde
Yaşam hücrelerimi buldu

Bak şimdi ya... Bu şarkıyı seviyorum, gerçekten. Yine de tuhaf bir fantezi değil mi? Şahsen ben, az önce intihar etmek üzereyken biraz sonra biriyle sevişemezdim sanırım. Bir yandan şarkıyı mırıldanıp bir yandan saçımı şampuanladım. Hep iki kez yıkardım saçımı, yine öyle yaptım. Duştan çıkmadan iyice kremledim ve taradım. Duş kabinini açtım, benimle beraber banyoya dolan buhar yere çöktü birden. Zemin ayağımın altından öylece kaydı. Düşerken kafamı duş kabininin camına, omzumu klozete ve nihayet kalçamı sert taşa çarptım. Ne oldu anlamamıştım. Sanki vücudumun parçaları havada savrulup ayrı ayrı yerlere düşmüştü.

Doktor, doktor
İnsanlar hiç duymuyor
Doktor
İnsanlar hissetmiyor

Sırtımı hissetmiyorum, ayaklarım buz gibi, başımın arkasında endişe veren bir sıcaklık var. Saat yedi buçuk oldu mu? Kıpırdayamıyorum galiba. Ayağa kalkmam gerek oysa, giyinmeliyim, hayat devam etmeli. Burada böyle yatmak çok saçma. Geç kalacağım.

Seninle ben hep böyle kalacağız
Gitgide eriyip yok olacağız
Yavaş yavaş

Kendi adına konuş, tüm zamanların en klişe rock star bozuntusu olan sensin. Sen yok olabilirsin ama ben eninde sonunda buradan kalkacağım. Lütfü Bey'in ben saati yaklaşıyor, birazdan aramaya başlar. Ofiste olmadığımı görünce Zeynep'e beni bulmasını söyler. O şapşal kız kafede falan vakit kaybeder önce. Şermin'e sorar. Tabii, daha Şermin'in ben saati gelmedi ya, işe yarar bir yanıt alamaz muhtemelen. Cepten ararlar sonra, ulaşamayınca... Gelirler mi?

Gelirler tabii ya. Niye gelmesinler?

Sorma neden, niçin
Her şey yalnızlıktan
Bak, güzel bir gün ölmek için

Sağ ol ya, çok yardımcı oluyorsun, gerçekten. Ölmeyeceğim ama. Kusura bakma. Şu soğuk taşın üstünde yatmaktan zatürre olabilirim belki, yine de ölmeyeceğim. Hiç olmazsa Şermin akşamüzeri bulacak beni. Akşamüzeri tam olarak saat kaç oluyor? Beş mi? Bence en azından yirmi dört saat dayanabilmeliyim. İnsanım ben yahu! Evrendeki en karmaşık organizmayım. Ters dönmüş, çırpınan bir böcekten biraz farkım olmalı.

Zaman, nefes almakla geçen günler değil
Birinin aklında olmakla ilgili biraz
Ve hayatın kum saatini sen değil
Senin yakınındaki tutar, o kadar

O şarkıyı sen yazmadın. Bana başkasının sözleriyle hava atma lütfen. Şimdiye kadar durakta olmam gerekirdi. Ya da karıştırıyor muyum? Ofise varmış olacaktım belki. O zaman ararlar artık. Keşke telefonum yakınımda olsaydı. Şu, kafamın arkasındaki sıcaklık, çok acıyor. Şermin gelmese bile Deniz gelir eninde sonunda. Saat dokuz buçukta.

Selen Çalık Söyleşme

Toplantısı uzamazsa, önce arayıp ulaşamazsa. Ulaşamazsa vazgeçmez değil mi, gelir yani? Gelir ya. Niye gelmesin? Deniz'in ben saati o. Konuşsana, neden sustun? Buhar dağılmadı mı, pek bir şey göremiyorum da. Ayaklarımı hissetmiyorum. Uçuyor muyum?

Uyandım. Ne kadar geçmişti bilmiyorum. Banyonun içindeki ışık değişmişti. Telefonum çalıyordu, çaldı, çalıyor. Titriyorum.

Tüm kaybolanlar, kaybolmuşlara
Rastlarsa zamanın birinde
Tek bir damla gözyaşım göle düşerse
Ellerimden kayıp gidince

Sen burada mısın hâlâ? Biliyor musun, lisedeyken âşıktım sana. Yani, şimdi de seviyorum elbette ama o zamanlar... Saat kaç? Annem ben altı yaşımdayken duvara kocaman bir saat resmi asmıştı. Yelkovanı ve akrebi yoktu. Kurşun kalemle çiziyordu onları, sonra bana soruyordu: "Saat kaç?" Kimin beni sevme saati şu an acaba?

Çocukluğun anıları
Sırtında ağır örtü
Üşütendir aslında
Kış gecelerini
Süre değil anlattığım
Her şeyin sonu
Mutlu aşk varsa da
Mutlu son yoktur

Buraya kadar mı diyorsun yani? Hani dayanacaktım? Hani böcek değildim ben? Yerdeki de sabunlu su değil zaten değil mi? Kafamın arkasından sızan? Keşke seninle birlikte söyleyebilsem şimdi.

Ağlasam aylarca
Uyusam yıllarca
Yoksa bile var edip
Yalvarırım tanrıya
Bir gün gelir de dünya böyle kalırsa vazgeçer
İsyan ederim artık tanrıya
Bırak beni kendi hâlime
Bırak peşimi
Elveda

Mehmet Ali & Akşamsefası

MASKELİ BALO VE ŞEFFAF ELDİVENLER

Ellerim parçalandı. Özellikle sağ elim. Eşyalara dokunması, eşyaları tutması ya da onları kavraması gereken o olduğu için. Avuçlarımda sayıları gün geçtikçe artan kızıl çizgiler, kızıl yaralar ve kızıl kabarcıklar var. Bütün bunlara sabun, kolonya ve dezenfektan spreyler sebep oldu. Ellerim, içleri kızıl ve dışları beyaz benekli ellerim, şimdi bir çift plastik eldivenin içinde ve küçük tekerlekli alışveriş arabasının üzerinde. Camlı, otomatik kapının arkasındaki polis arabaları devriye geziyor. Dikkatim dağılıyor. Alışveriş listesini bulamıyorum. Sahi, polis arabalarını daha önce hiç bu kadar sık, çok ve yakından görmedim.

Dün zil üç kez çaldı. İki kez kargo, bir kez de yemek siparişi için. Her şey bittiğinde giyilecek ayakkabılar satın almıştım. Bağcıkları renkli, iki çift koşu ayakkabısı. Dikdörtgen karton kutu ise sıcacıktı, sıcak hamur ve mozerella peyniri kokmaktaydı. Doğru, artık yemek yapmaktan çok sıkıldım. Her neyse dün ellerimi tam on üç kere yıkadım. Her biri yirmi saniyeden biraz uzun sürdü. Belki de milyonlarca insanla aynı anda banyo musluğunu açtım ve sıvı sabunun beyaz köpüklerini izledim. Üç aydır bütün dünyada her gün defalarca kez el yıkanıyor. Üç aydır, bugün olduğu gibi, evimizin arka sokağından daha uzağa gitmedik; çünkü en yakın süpermarket burada ve eğer süpermarkete gitmeyecekseniz sokağa çıkmak yasalara aykırı. Uzaklara yürümek yasa dışı. Bir suç.

Yeni ayakkabılar satın aldım fakat yürümeyi unutmak üzereyim. Buraya, evden çıkıp gelebileceğimiz bu tek yere küçük, gri arabamızla geliyoruz. Ayhan'ın gaza ve frene basmak için ayaklarına ihtiyacı var, benimse günde üç kez mutfağa gitmek için kendiminkilere. Aslında evimiz küçük ve mutfak yakın. Şu Amerikan mutfak, dediklerinden. Salon kanepesinden yemek masasına olan yolculuğum yalnızca beş adım. Günlerimin yarısı Amerikan mutfakta, ayakta durarak geçiyor. Sabahları kekikli-mantarlı omlet yapmak için, öğlen ve akşam yemekleri için fırını ya da ocağı açmak, salata malzemelerini ince ince ya da yemeklik soğanları jülyen doğramak, kirlileri makineye atmak; masaya yeni bir çift tabak, bardak, çatal-bıçak seti koymak için neredeyse yalnız mutfakta yaşıyorum. Evet, yürüyüş yapmak için değil ancak bütün bunlar için ayaklarıma ihtiyacım var.

Ve işte burada, ellerimde şeffaf eldivenler ve yüzümün yarısını gizleyen beyaz, bez maskeyle şarküteri reyonunda ayakta dikilmekteyim. Bir çeşit maskeli balo bu.

Mutfakla işim bittiğinde küçük, sarı koltuğa oturuyor ve bir kitabın kapağını açıyorum. Bir kitabın kapağını açıyor ve yerimden hiç kıpırdamıyorum. Bunu kakaolu ılık sütle ya da limonlu yeşil çayla, ikisinden biri yoksa yalnızca bir bardak suyla yapıyorum. Söyledim, yerimden hiç kıpırdamıyorum. Sarı koltuğa oturuyor ve seyahate çıkıyorum. Kimi günler öyle çok, öyle çok okuyorum ki kör kalmaktan ya da kafa travması geçirmekten korkuyorum. Ayhan, gün batımında balkonda oluyor. İşten eve dönenlerin yalnızca doktorlar, kuryeler ve kasiyerler olduğunu söylüyor. Ona cevap vermiyorum. Başımla onaylıyorum. Böylece, söylediklerini tekrar etmesi gerekmiyor. Bazen bütün gün televizyon izliyoruz. Konuşmadan, kanepede ve yan yana.

Üç aydır kimseye sarılmadım, Ayhan'dan başka. Şehirler arası yollar ve havalimanları aylardır kapalı. Annemi ve babamı hatırlayamayacağım kadar uzak bir öğle vakti gördüm. Makyajlı yüzümün aynadaki görüntüsünü, en son hangi arkadaşımla ve nerede buluştuğumu, en son hangi şakaya güldüğümü, hangi söze alındığımı, kimin hikâyesini dinlediğimi unuttum. Sahi, Ayşe ve Yasin bu hijyen hassasiyetiyle nasıl başa çıkıyor? Başka türlüsü vakit kaybı olacağından kocası bir hafta aynı çorapla ve aynı kazakla yaşar, kendisi iki ayda bir ev temizliği yapardı. Ayşe Yılmaz ve Yasin Yılmaz yalnız bu açıdan uyumlu bir çift sayılırdı. Onları böyle hatırlıyorsam suç benim değil. Bilmem, belki de değişmişlerdir. Onları en son dört yıl önce gördüm. Üniversiteden mezun olduğumuz seneydi. Henüz pek çok bağ kopmamıştı. Dört yıl, çok uzun zaman.

"Hayır", diyorum, "onları bırak. Görmüyor musun? Ispanakların yaprakları buruşuk ve muz kabukları kahverengi lekeli. Bu demektir ki ilkinin demir, ikincisinin potasyum miktarı düşük." Dediğimi yapıyor. Poşetleri değiştirdikten sonra sağa doğru iki manevrayla sebze-meyve reyonundan çıkıyoruz. Üzerimde hâki bir eşofman ve Nike logolu, krem rengi

Sinem Yaman

tişört var. Aslında günlerdir sırtımdan çıkarmadığım pijamamın düğmelerini çözerken epey heyecanlıydım, sonunda farklı bir şeyler giyecektim. Fakat inci küpeler, stiletto'lar, fırfırlı etekler, ipek fularlar, deri çantalar, klasik ya da damla tipi güneş gözlüklerim yarım saatlik market alışverişi için hiç uygun değildi. Bu yüzden, bu üzerimdekileri giymeye mecbur oldum. Ve işte burada, ellerimde şeffaf eldivenler ve yüzümün yarısını gizleyen beyaz, bez maskeyle şarküteri reyonunda ayakta dikilmekteyim. Bir çeşit maskeli balo bu. Etrafımdaki herkesin yüzü tanınmaz hâlde. Benim bir de ellerim.

"Eve gidince vitamin hapı içmeyi unutmayalım hayatım. Bağışıklığımız düşmesin."

Onu başımla onaylıyorum. Çünkü biliyorum: Ağzımdaki beyaz örtü yüzünden beni duymayacak. Çünkü ben alçak sesle konuşurum daima. Sessiz ve ağzımın içinde.

Yarım kilo Ezine peyniri, bir paket sosis ve beş yüz gram kıymayı sebze poşetlerinin üstüne bırakıyoruz. İçeride ben market arabasını sürmeye devam ediyorum. Dışarıda, büyük camların ardında, sokak puslu ve boş görünüyor. Uzun zamandır olduğu gibi sokaklar yalnız ağaçlara ve arabalara ait.

Nefes alamıyorum. Ellerim ve ciğerlerim özgür değil.

Ben bir devlet memuruyum, Ayhan bir bankada çalışıyor. Yani, beyaz maskeler ve şeffaf eldivenler ortaya çıkmadan önce öyleydi. Öğretmenler odasını özlemiş değilim. Yalnızca maske ve eldivenler biraz canımı sıkıyor. Nefes alamıyorum. Ellerim ve ciğerlerim özgür değil.

Sebze poşetlerini itip yoğurt kovasına yer açıyorum. Maskeler ve eldivenler çöp tenekesini ne zaman boylayacak, bilmiyorum. Listeyi artık cebime koyuyorum. Süt ve yumurta, diyorum, ihtiyacımız olan yalnızca yağsız süt ve jumbo karton yumurta. Hepsi bu.

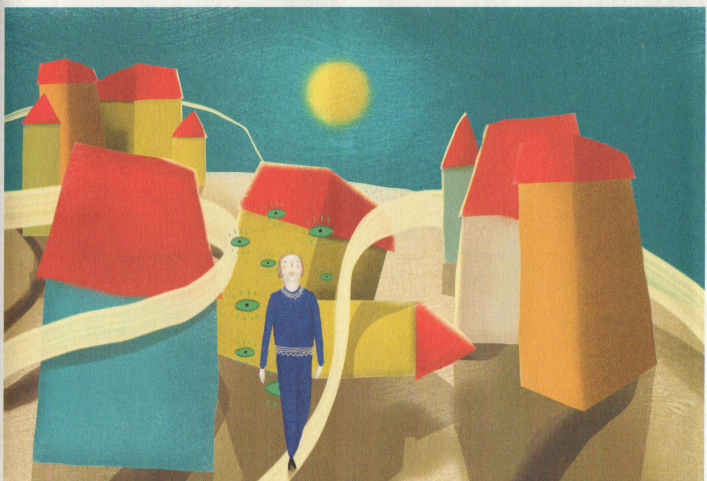
Burada, müzede yürür gibi yürüyorum: Yavaş, dikkatli, düşünceli. Renkli paketlere, cam kavanozlara, teneke kutulara, etiketlerdeki kara yazılara uzun uzun bakıyorum. Onlara değen insan hayatlarını düşünüyorum. Alyansıma bakıyorum.

Eve gitmek istemiyorum.

KIZ SENDE GÖZ VAR

Annem "Kız sende göz var," deyince başımın üstüne yerli ve milli bir kumaş gerildi. Arkasından ortam gerildi. "Merkür gerilemeye girmiş," diyen Eyşan bana kahve, Ceren Tarot, halam el falı bakarken döktüler kurşunu. "Kur şunu," diyerek gösterdiler saati. Takati kalmadı kimsenin. "Kim senin yakışıklı?" diye annemden yakışıksız bir soru gelirken karışık şıklı kimya sorularına geçtim. Çok geçmeden üniversiteyi kazanmalıydım. "Zaman geçiyor," dedim, "Yaşın geçiyor," dedi. Her an nem olur korkusuyla yaşayan annem kaya tuzu lambası yakarken Ceren tütsü yaktı. Yaktın beni caydırıcı şıklı edebiyat sorusu. On net daha gerekti düşlerimin netten fluya düşmemesi için. "İçin kahveleri de fallara bakalım." Kahveyi diker dikmez başımdaki kurşunlu kaynar suyla kaynatmaya başladılar. Onlar kurşunun aldığı şekli yorumlarken ben de yorum sorularını çözdüm. Ne dökülürdü gözlerin çıkması için? "Kurşun!" diye bağırdı annem. "Atom numarası seksen iki," diye söylendim. Alttan mı alsam derken "Altlık kalmamış," denerek kahve fincanları felsefe kitabıyla çevrildi. Neyse Heidegger'ım çıksın falım. Bir göz odada üstümde göz varken gözlerimi coğrafya sorusuna diktim. Ne taşıydı bu? Bazalt mı, andezit mi? Bir taşla cam tuz buz oldu, ağzındaki tuzlu kurabiyeyle pencereye tırmandı komşu çocuğu Bahadır. Yerdeki kimyasal tortul taşını alıp C şıkkını işaretledim. "Bence Obsidiyen taşıydı," derken başına attığım kaya tuzuyla düşürdüm Bahadır'ı. Kız gel de kahve koy! Oyacağım gözlerini. Onca maden içinde altına ayrı bir hayranlık duyan anne arkadaşları doluştu içeri. Kahve tepsisini alıp, göğüs çizgimi kapatarak, fincanları uzatırken, avucumdaki kader çizgisine baktılınca döktüm kahveyi. "Kesin göz var," dedi Yüksek Nazar Kurulundan Handan Hanım. Gözünüz çıksın! Göze göz, düşe düş. İşlerine geleceğine güçlerine gitsindi hareketlerim. Etlerimle oynuyor arkamda bir el. Nazar mı değmişti? "Değmez sinema okumaya," dedi Berna Hanım beni dürterek. Ürkerek geçtim aralarına. Öğretmen ol, tatili çok; doktor ol, maaşı çok. Gelir, ideallerden üstündü. Üstüme gelmesinler diye onaylamadığım huylarına gittim. Kızının öz geçmişine okuyup üfleyen Nuran Hanım "Senin gözlerin mavi, bana bir fal bak," diyerek, elime fincanı tutuşturunca "Sana bir para geliyor," dedim. Eller ağza götürülürken işi sonuna kadar götürdüm. Görmek istediklerini görerek üç vakte kadar kısmetli, miraslı laflar döktüm. Barnum etkisiyle kazandım güvenlerini. Dunning-Kruger olmasa daha çok güvenecektim kendime. Tüm gözler üstümdeydi. Ocağın gözünü yak, tek göz evde üstünde gözle ideallerini bırak. Kart oynadım bulunduğum yere uyum sağlama çabasıyla, yenildim teyzemin dört asıyla. Kolunda asıyla salona girdi afiş sözcüğüne uyuz olan Eyşan. Güzellik yarışmasına katılacağız, diyerek gazetenin kuponla verdiği yedi cilt ansiklopediyi koydu başıma. Ödül de koyarlar mıydı başıma? Ölü ya da diri yerine evli ya da bekâr yazarlarmış. Onlar gıybeti sürdürürken, son soruyu da çözüp son sayfayı çevirdim. Hayatın da son sayfasına bakılabilseydi keşke, nerede hata yaptığımızı bilirdik. "Güzel söz," dedi Eyşan, hemen günlüğüne yazdı. "Yaşıtların yemek tarifi ezberliyor, sen karstik gölleri..." dedi annem. Beni bu fallar diyarından kurtaracaksa dünyadaki tüm gölleri de ezberlerdim. "Erdim muradıma," diyerek tuzlu kurabiyeyi tıktı ağzıma Ceren. Kıs kıs gülerek telvedeki kısmetini anlattı. Konuşmalara verdim kendimi Türkçe testlerimi geliştirmek için. "Getir de senin kızın resimlerine bakayım," diyen Handan Hanım fotoğrafı kastediyor, "Gizli sırlarımı aşikâr etme," diyen Ceren gizli sözcüğünü gereksiz yere kullanıyordu. Coğrafyayı da geliştirmeliydi biraz: Kahve falı bakıp "Başınızda kara bulutlar var," diyen Eyşan *nimbostratüs* bulutunu kastediyor olmalıydı. "Yüz doğru!" diye bağırdım. "Kaynamadı mı çay?" diye bağırdı annem de. Suyun kaynama derecesi yüzdü, dedikodunun kaynama derecesi kaçtı? "Elli sekiz," dedi kilosu kadar altın isteyen Ceren. Bekâr olduğunu öğrenen kalabalık başladı oğullarına methiyeler düzmeye: Handan'ın eskici oğlu tabula rasa toplarmış, Serap'ın ikizler *kümülonimbus* bulutu görür görmez şemsiye satmaya çıkarmış. Ne çıkar bundan? Elimin altından alınan test kitabıyla fincanı bir dikişte içtim. Elimi uzattım, kartları çevirdim. Telvelerin aldığı şekle Eyşan "koç" derken Ceren "İskoç" dedi. Şanlı bir marşa başlar gibi onlar "Yabancı damat mı geliyor?" diye bağrışırken, marşa basarak, motoru

Suya dökülen kurşunun ağırlığı saplandı yüreğime. Elementin aldığı şekle yorulan gelecek yordu beni.

Başak Arslan

boğan babam hışımla içeri dalıp, başımın üzerine gerilen kumaşı görünce "Seccadem!" diye bağırdı. Namazını annemin aldığı yeni nevresim üzerinde kılacakken, eritilen kurşunlardan evin manyetik alanı şaşınca, babam pusulasıyla kıbleyi bulmakta zorlanıp camiye koştu. Üç yüz yirmi yedi derecede kurşun kalp şeklini alırken yüzümdeki ifadeye alındı Eyşan. "Test çözmem gerek, üniversite sınavı haftaya," dememle sınav kazandırıp koca bulduran muska hazırlamaya başladı Handan Hanım. Eş zamanlı olarak profesyonel balıkçı olan amcamın kurşunları eritildi. Başıma gerilen örtünün altında örüntülü sayı soruları çözerken "Kara büyü yapmışlar bu kıza," dedi Ceren. Herkes büyüye dikkat kesilirken kurban kesilmesine karar verildi. Ceren ölü horozla üstüme koşup, kanını alnıma sürünce bayıldım. Suya dökülen kurşunun ağırlığı saplandı yüreğime. Elementin aldığı şekle yorulan gelecek yordu beni. Elde yıkanan çamaşırlarla dolu bir hayat sunuldu önüme çeyizden bir gümüş tepside. Altın günü müydü ufuktaki? Hayır, *bitcoin* günüydü. Ayrılık bahanesi için gömleklerde saç teli arama oyunu, çamaşır asmaca, saçı elektrikli süpürge etmece mi oynayacaktım ömür boyu? "Bravo, çorapların eşini bularak ek puan kazandınız!" dedi zihnimdeki hayırlı damat tanrısı. Böyle bir geleceğim olamazdı. Daha fazla test çözdüm. Anlatım bozuklukları yakaladım ağızlarından çıkan her tümcede. "Hayırlı damat bulma zindanlarına atın bunu," dedi annem. Kaçtım yerli ve milli kumaşın altından. Bir gün beni istemeye gelen tuhaf misafirlere esir düşersem diye yüzüğümün içine sakladığım antidepresanı içince alnıma sürülen kanla düştüğüm sanrıdan uyandım. "Çok güzelsin, okuma, boşver." Bahadır'ın sivilceli yüzünü görünce çaktım bir tane. Tabu gibi yıktım hepsini. "Yandım!" dedi Eyşan kurşundan sıçrayan suyla. Tarot kartlarına basıp, ayağı kayınca anneme çarptı. Fırladı kurşun dolu kâse, Ceren ölü horozu kendine siper ederken kurşunlar yerli ve milli kumaşın altında kaldı. Duvarlar kahveye, el emeği halılar kurşunlu suya bulanmışken hepimizin içine sessizliğin verdiği bir huzur doldu. "Maşallah," diyerek yüzümdeki üçüncü dereceden yanığıma tükürdü ikinci dereceden akrabalarım. Bir telaşla götürüldüm hastaneye. Doktor, "Gözün mikrop kapmış," deyip ilaç yazdı. Kimse konuşmadı hastanede. Yalnız annem "Kız sende ne göz varmış," diye fısıldadı.

2021

KAFKAOKUR

Yalnızlaşmışız iyice, üstelik de alışmışız.

Sezen Aksu

OCAK

P	S	Ç	P	C	C	P
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

ŞUBAT

P	S	Ç	P	C	C	P
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28

MART

P	S	Ç	P	C	C	P
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

NİSAN

P	S	Ç	P	C	C	P
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

MAYIS

P	S	Ç	P	C	C	P
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

HAZİRAN

P	S	Ç	P	C	C	P
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

TEMMUZ

P	S	Ç	P	C	C	P
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

AĞUSTOS

P	S	Ç	P	C	C	P
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

EYLÜL

P	S	Ç	P	C	C	P
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

EKİM

P	S	Ç	P	C	C	P
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

KASIM

P	S	Ç	P	C	C	P
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

ARALIK

P	S	Ç	P	C	C	P
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

Mehmet Ali & Akşamsefası

KAFKAOKUR • 2021 • Çizim: Cansu Akın

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Aziz Milletime Tavsiyem

Efendiler, sırası gelmişken, aziz milletime şunu tavsiye ederim ki, bağrında yetiştirerek başının üstüne kadar çıkaracağı adamların kanındaki, vicdanındaki öz cevheri çok iyi tahlil etmek dikkatinden bir an geri kalmasın!

Nutuk, Mustafa Kemal Atatürk, Panama Yayıncılık, e-kitap